

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

KIEKYBINIS INTERNETU BESINAUDOJANČIŲ TĖVŲ IR PAAUGLIŲ NUOMONĖS TYRIMAS

Vykdytojas:
spinter tyrimai

2020 m. spalio mėn.

Vilnius

TURINYS

A DALIS. TĖVAI	3
I. TYRIMO METODIKA	3
II. TYRIMO REZULTATAI	6
2.1. GRĖSMĖS VAIKUI IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE	6
2.2. DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE	9
2.3. NUOMONĖ DĖL SAUGA US NAUDOJIMOSI INTERNETU	12
2.4. PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS	14
III. APIBENDRINIMAS	18
IV. IŠVADOS.....	20
B DALIS. PAAUGLIAI	21
I. TYRIMO METODIKA	21
II. TYRIMO REZULTATAI	24
2.1. GRĖSMĖS IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE	24
2.2. SUAUGUSIŲJŲ DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE	27
2.3. NUOMONĖ DĖL SAUGA US NAUDOJIMOSI INTERNETU	30
2.4. PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS	32
III. APIBENDRINIMAS	36
IV. IŠVADOS.....	38

A DALIS. TĖVAI

I. TYRIMO METODIKA

Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“, Nacionalinės švietimo agentūros užsakymu, 2020 metų rugsėjo 24 – spalio 13 dienomis atliko kiekybinį internetu besinaudojančių tėvų tyrimą.

1.1. Tyrimo tikslai

Išsiaiškinti tėvų nuomonę dėl internete jų vaikui kylančių grėsmių bei saugų vaikų elgesį internete.

1.2. Tyrimo tikslinė grupė

5–18 m. vaikus auginantys tėvai, interneto vartotojai.

1.3. Tyrimo imtis

Tyrimo metu apklausta 813 respondentų.

1.4. Tyrimo atranka

Kvotinė atranka, taikant lyties, amžiaus ir gyvenamosios vietos kvotas bei naudojimosi internetu ir vaikų auginimo atrankinius kriterijus.

1.5. Tyrimo metodas

Tyrimo duomenų rinkimas atliekamas apklausos metodu. Apklausa yra atliekama standartizuoto interviu būdu, naudojant su Užsakovu suderintą klausimyną. Taikomas CAWI interviu tipas (angl. *Computer Assisted Web Interview*).

CAWI metu respondentas elektroniniu paštu gauna kvietimą dalyvauti apklausoje su unikalia nuoroda į elektroninę tyrimo anketą, kurią užpildo savarankiškai jam / jai patogiu metu.

1.6. Duomenų analizė

Duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS/PC programinę įrangą. SPSS – pažangi ir profesionali programinė įranga, naudojama rinkti, peržiūrėti ir analizuoti statistinius duomenis. SPSS yra dažniausiai tyrėjų naudojama priemonė, analizuojant rinkos tyrimų duomenis.

Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai (procentai), ir pasiskirstymai pagal socialines-demografines charakteristikas (Žr. Priedus).

1.7. Statistinė duomenų paklaida

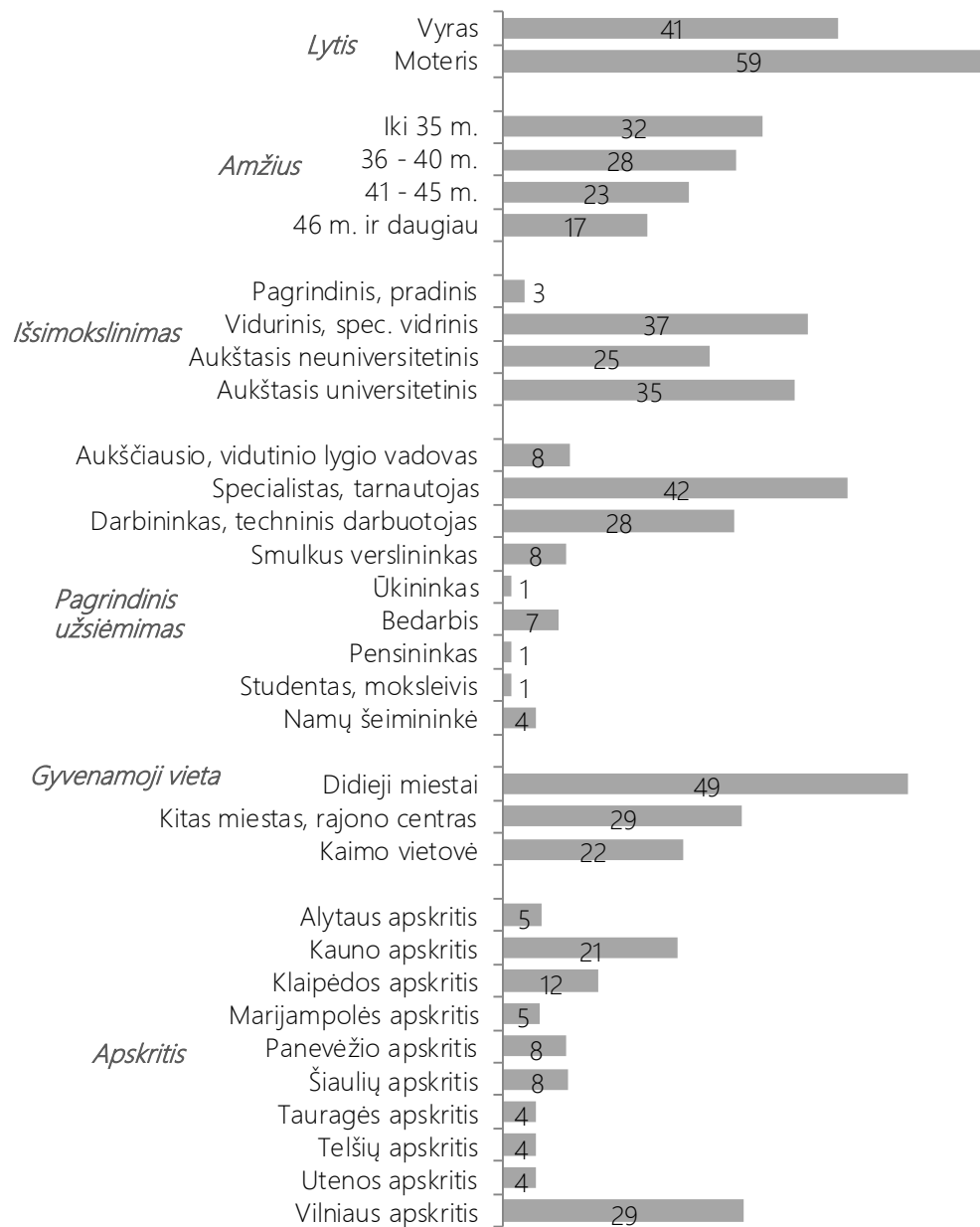
Atrankiniuose kiekybiniuose tyrimuose visada išlieka statistinės paklaidos tikimybė, į kurią būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis. Pvz.: jeigu apklausus 813 respondentų gavome, jog 89,7 proc. apklaustųjų nurodė manantys, kad internetas gali kelti grėsmę jų vaikui, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra tarp 87,6 proc. ir 91,8 proc.

Įvėčio tikslumas mažėja, mažėjant analizuojamų atsakymų skaičiui. Toliau pateikiama lentelė, padedanti įvertinti statistinę paklaidą.

Statistinė duomenų paklaida:

	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.
PASISKIRSTYMAS	5	10	15	20	25	30	40	50
N	95	90	85	80	75	70	60	50
100	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10
200	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
300	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
400	2.2	3.0	3.6	4.1	4.3	4.6	4.9	5.0
500	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
600	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.9	4.0
800	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.4	3.5
1000	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.1
1500	1.1	1.5	1.8	2.1	2.2	2.4	2.5	2.6

1.8. Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos (%)

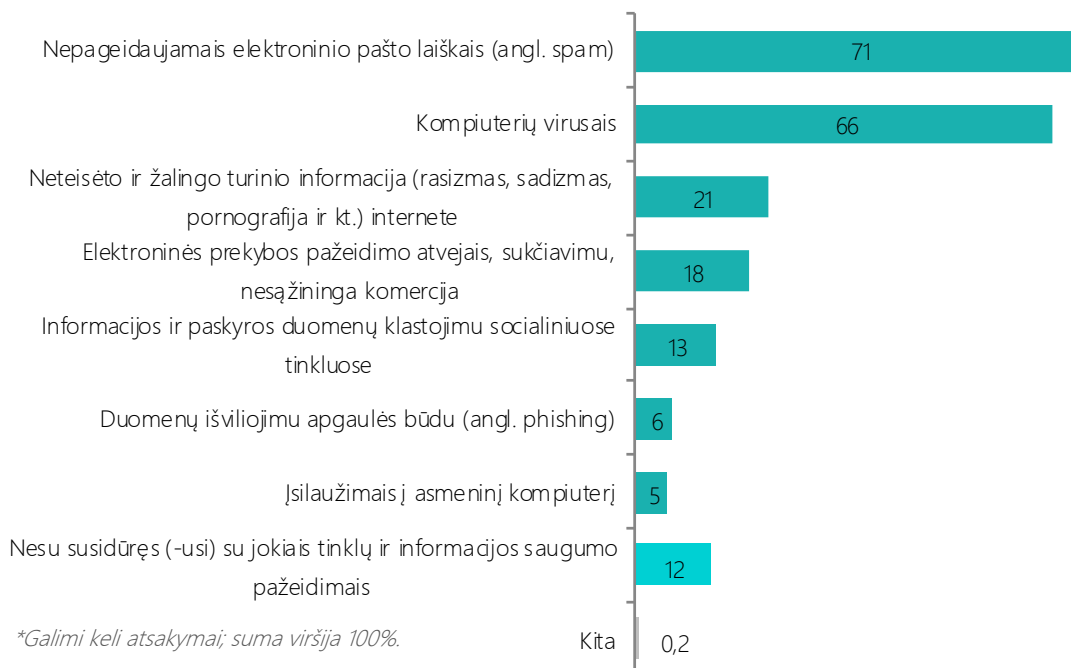
II. TYRIMO REZULTATAI

2.1. GRĖSMĖS VAIKUI IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE

TINKLŲ IR INFORMACIJOS SAUGUMO PAŽEIDIMO ATVEJAI, SU KURIAIS TEKO SUSIDURTI

Dauguma (71 proc.) respondentų ar jų artimųjų yra susidūrę su nepageidaujama elektroninio pašto laiškais. Du trečdaliai (66 proc.) tyrimo dalyvių teigia susidūrę su kompiuterių virusais. Su kitais pažeidimais susidūrė ženkliai mažiau apklaustųjų: 21 proc. susidūrė su neteisėto ir žalingo turinio informacija internete, 18 proc. – su elektroninės prekybos pažeidimo atvejais, sukčiavimu, nesąžininga komercija, 13 proc. – su informacijos ir paskyros duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose, 6 proc. – su duomenų išviliojimu apgaulės būdu, 5 proc. – su įsilaužimais į asmeninį kompiuterį. 12 proc. tyrimo dalyvių nurodė nesusidūrę su jokiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimais (Pav. 2.1.1).

Kompiuterio virusus dažniau įvardijo miestų gyventojai. Nepageidaujamus elektroninius pašto laiškus dažniau įvardijo mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojai.

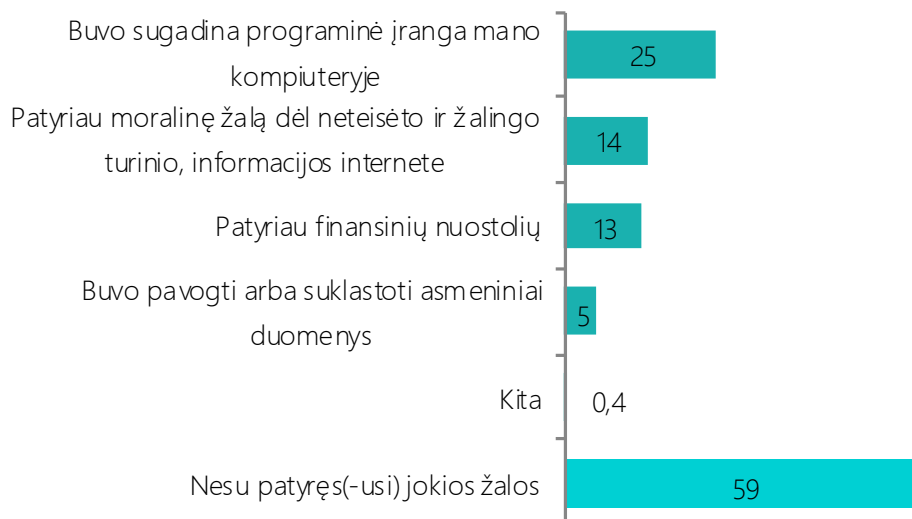

2.1.1 pav. Tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejai, su kuriais teko susidurti (proc.; N=813) Su kokiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejais Jums asmeniškai ar Jūsų artimiesiems yra tekę susidurti?

DĖL TINKLŲ IR INFORMACIJOS SAUGUMO PAŽEIDIMŲ PATIRTA ŽALA

41 proc. apklaustųjų nurodė patyrę žalą dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų. Dažniausiai patirta žala – sugadinta programinė įranga kompiuteryje (25 proc.). 14 proc. teigė patyrę moralinę žalą dėl neteisėto ir žalingo turinio, informacijos internete, 13 proc. patyrė finansinių nuostolių. 5 proc. paminėjo asmeninių duomenų vagystę ar klastojimą. Daugiau nei pusė (59 proc.) tyrimo dalyvių nurodė nepatyrę žalą dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų (Pav. 2.1.2).

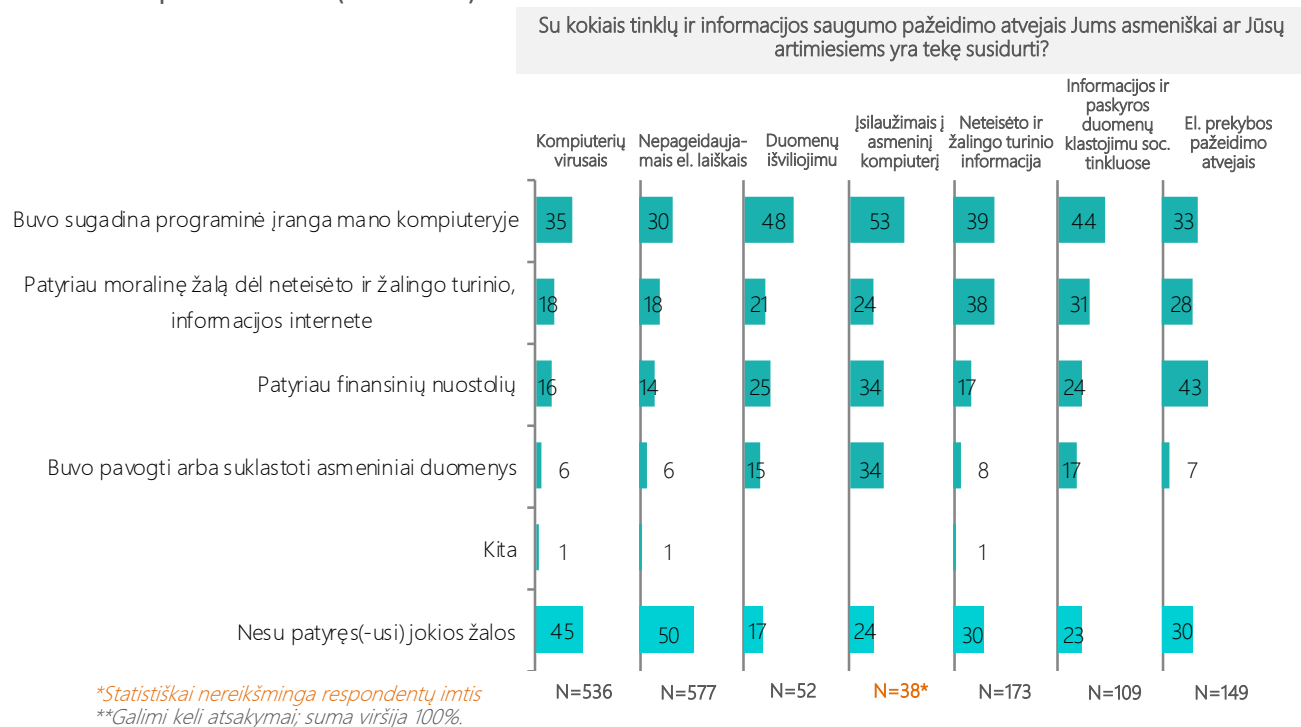
Programinės įrangos sugadinimą kompiuteryje dažniau paminėjo mažesnių miestų / rajonų centrų ir kaimo vietovių gyventojai. Moterys dažniau teigia patyrusios finansinius nuostolius.

*Galimi keli atsakymai; suma viršija 100%.

2.1.2 pav. Dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patirta žala (proc.; N=813) Kokios žalos Jūs patyrėte dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejų?

Krostabuliacinė atsakymų analizė rodo, kad patirtos žalos pobūdis priklauso nuo tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo, su kuriuo buvo susidurta: finansinių nuostolių dažniau patiriama susidūrus su elektroninės prekybos pažeidimais, morališkai nukenčiama dažniau susidūrus su neteisėto ir žalingo turinio informacija. Apskritai mažiausiai nuostolių patiriama susidūrus su nepageidaujamais elektroninio pašto laiškais (Pav. 2.1.3).

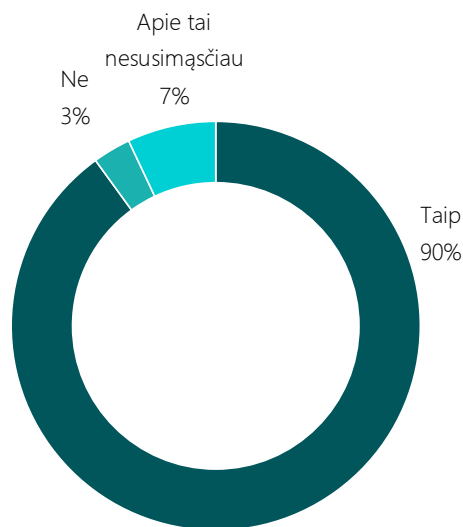

2.1.3 pav. Dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patirta žala, priklausomai nuo pažeidimų, su kuriais teko susidurti (proc.) Kokios žalos Jūs patyrėte dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejų?

NUOMONĖ DĖL INTERNETO KELIAMŲ GRĖSMIŲ VAIKUI

Absoliuti dauguma (90 proc.) apklaustųjų laikosi nuomonės, kad internetas gali kelti grėsmę jų vaikui. Priešingą nuomonę išreiškė 3 proc. respondentų. 7 proc. teigė apie tai nesusimąstę (Pav. 2.1.4).

Nuomonės, kad internetas gali kelti grėsmę jų vaikui, dažniau laikosi moterys ir didmiesčių gyventojai.

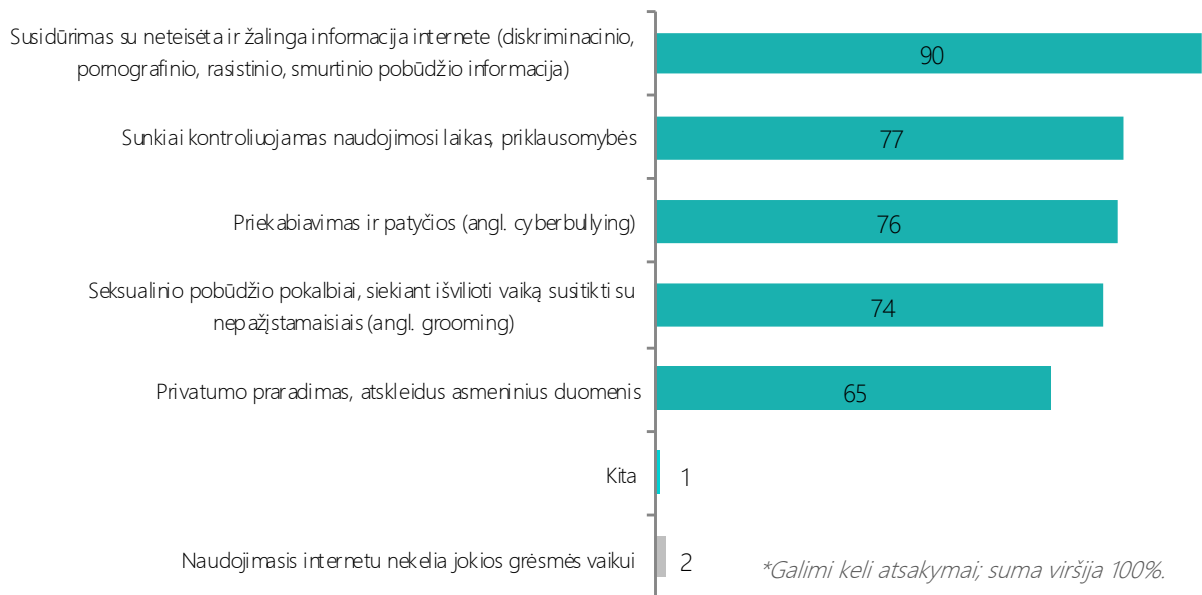

2.1.4 pav. Nuomonė dėl interneto keliamų grėsmių vaikui (proc.; N=813) Jūsų nuomone, ar internetas gali kelti grėsmę Jūsų vaikui?

NUOMONĖ DĖL KYLANČIŲ GRĖSMIŲ VAIKAMS INTERNETE

Devyni iš dešimties tyrimo dalyvių (90 proc.) mano, kad vaikams internete kyla grėsmė susidurti su neteisėta ir žalinga informacija. 77 proc. apklaustųjų grėsmė įvardijo sunkiai kontroliuojamą naudojimosi laiką, priklausomybę. 76 proc. respondentų nuomone, internete galimas priekabiavimas ir patyčios. 74 proc. manymu, internete vaikas gali susidurti su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant jį išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais. 65 proc. respondentų mano, kad internete vaikui gresia prarasti privatumą, atskleidus asmeninius duomenis. 2 proc. mano, kad internetas vaikui nekelia jokių grėsmių (Pav. 2.1.5).

Sunkiai kontroliuojamą naudojimosi laiką, priklausomybę dažniau įvardijo moterys. Priekabiavimą ir patyčias – moterys ir didmiesčių gyventojai. Seksualinio pobūdžio pokalbius, siekiant išvilioti vaiką susitikti su nepažįstamaisiais, taip pat dažniau paminėjo moterys.

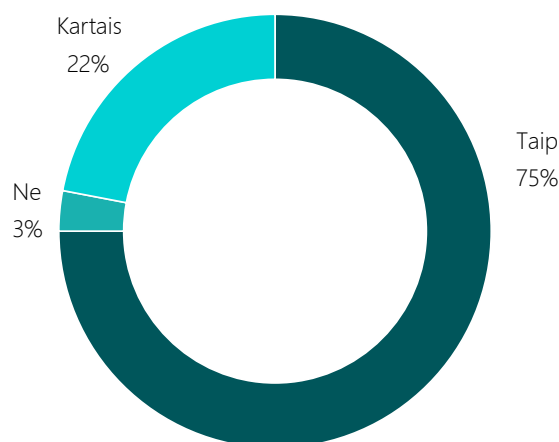
2.1.5 pav. Nuomonė dėl kylančių grėsmių vaikams internete (proc.; N=813) Kaip manote, kokios grėsmės kyla vaikams internete?

2.2. DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE

DOMĖJIMASIS SAVO VAIKO VEIKSMAIS INTERNETE

75 proc. apklaustųjų nurodė besidomintys, ką jų vaikas veikia internete. 22 proc. respondentų kartais domisi, ką jų vaikas veikia internete. 3 proc. pripažino nesidomintys jų vaikų veikla internete (Pav. 2.2.1).

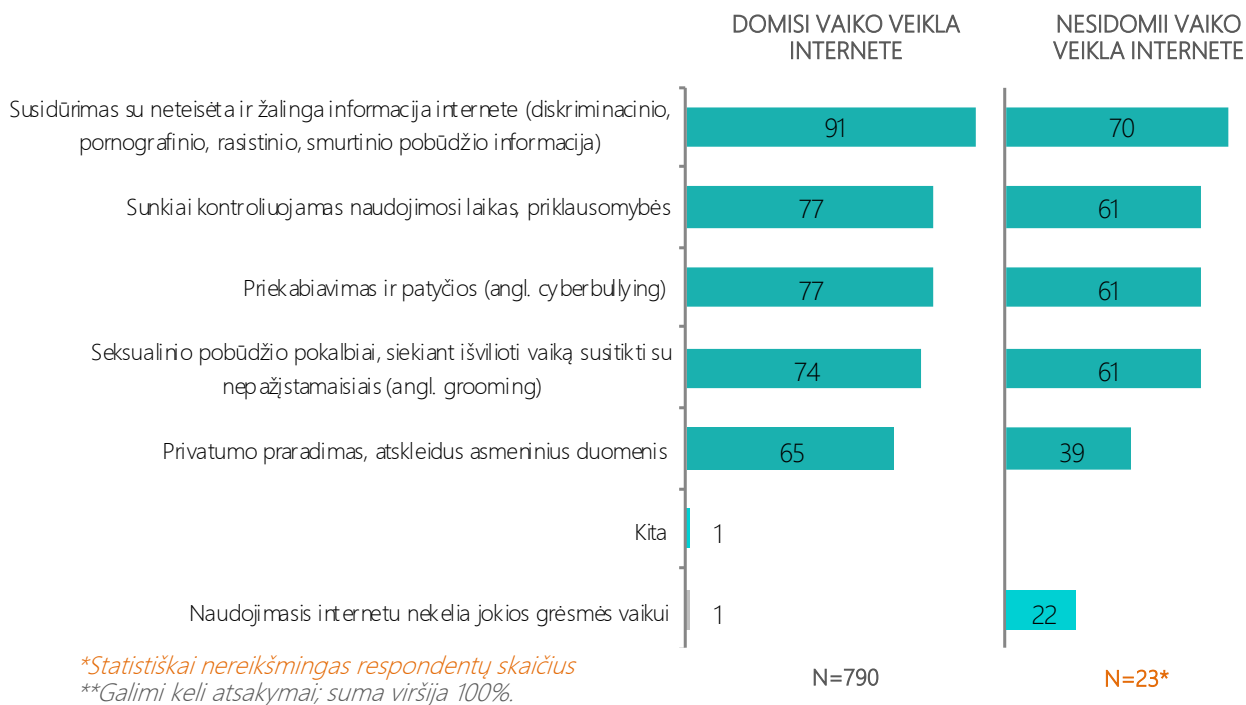
Savo vaikų veikla internete dažniau domisi moterys ir iki 40 m. amžiaus respondentai.

2.2.1 pav. Domėjimasis savo vaiko veiksmis internete (proc.; N=813) Ar domitės, ką Jūsų vaikas veikia internete?

Tėvai dažniau domisi vaiko veikla internete, kuomet mato daugiau jame kylančių grėsmių ir *vice versa* (Pav. 2.2.2). Devyni iš dešimties (91 proc.) besidominčių vaiko veikla internete mano, kad internete

vaikams gresia susidūrimas su neteisėta ir žalinga informacija (tarp nesidominčiųjų vaiko veikla tokių yra 70 proc.). Trys iš keturių dalyvių (77 proc.) mano, kad gali būti sunku kontroliuoti naudojimosi laiką, gali formuotis priklausomybės (tarp nesekančių vaiko veiklos internete taip manančių yra 61 proc.). Dar 77 proc. respondentų mato priekabiavimų ir patyčių grėsmę (tarp nesidominčių vaiko veikla tokių yra 61 proc.). 74 proc. apklaustųjų mato grėsmę vaikui susidurti su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant jį išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais (tarp nesidominčių vaiko veikla tokių yra 61 proc.). Du trečdaliai (65 proc.) įžvelgia grėsmę su privatumo praradimu atskleidus asmeninius duomenis (tarp nesidominčiųjų vaiko veikla tokių yra 39 proc.).

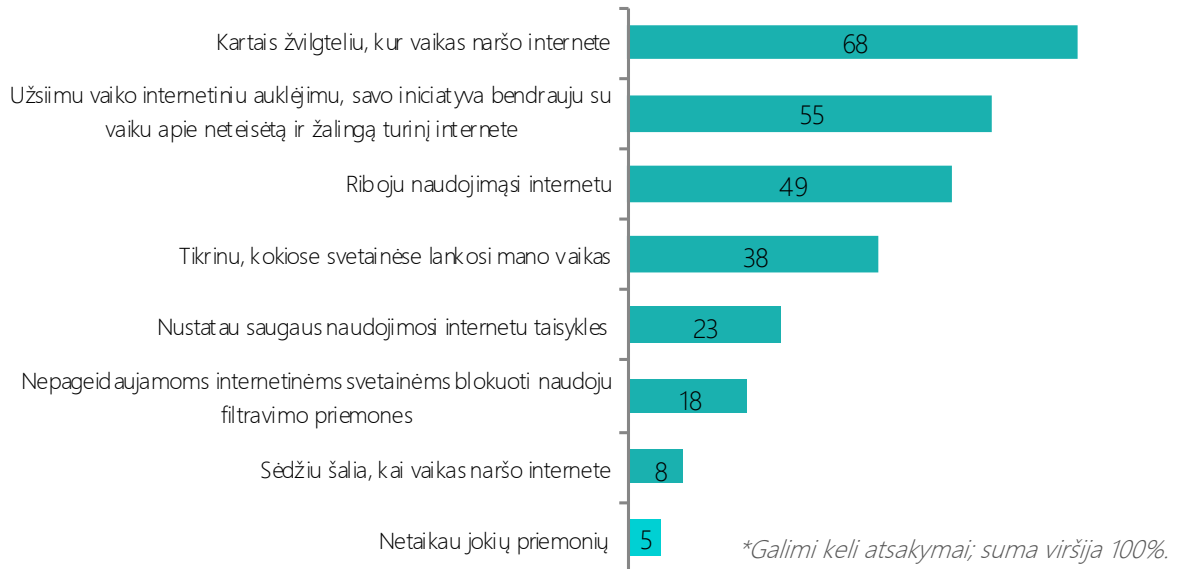

2.2.2 pav. Nuomonė dėl kylančių grėsmių vaikams internete, priklausomai nuo to, ar domisi vaiko veikla internete (proc.) Kaip manote, kokios grėsmės kyla vaikams internete?

TAIKOMOS PRIEMONĖS, SIEKIANT UŽTIKRINTI VAIKO SAUGŲ NARŠYMĄ INTERNETE

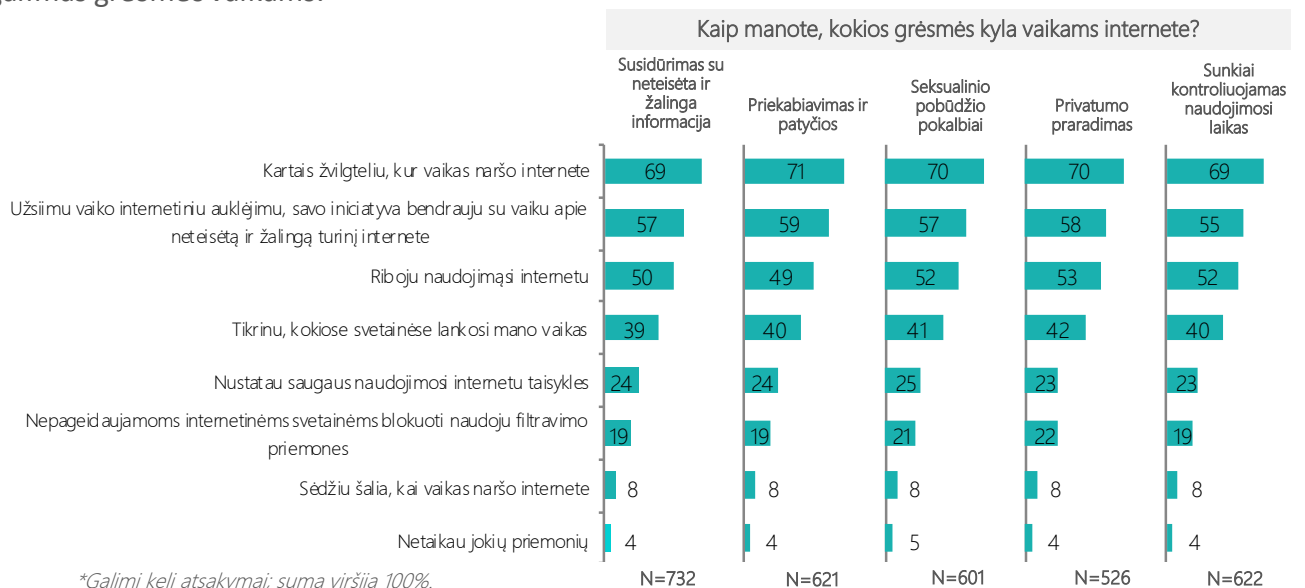
Kiek daugiau nei du trečdaliai apklaustų tėvų (68 proc.) siekdami užtikrinti, kad vaikas saugiai naršytų internete, kartais žvilgteli, kur vaikas naršo internete. 55 proc. teigė užsiimančios vaiko internetiniu auklėjimu, savo iniciatyva bendrauja su vaiku apie neteisėtą ir žalingą turinį internete. 49 proc. apklaustųjų riboja vaiko naudojimąsi internetu. 38 proc. tikrina, kokios svetainės lankosi vaikas. 23 proc. nustato saugaus naudojimosi internete taisykles. 18 proc. naudoja filtravimo priemones, nepageidaujamos internetinėms svetainėms blokuoti. 8 proc. sėdi šalia, kuomet vaikas naršo internete. 5 proc. nurodė nesiimančios jokių priemonių, kad užtikrintų vaiko saugų naršymą internete (Pav. 2.2.3).

Moterys ir aukštąjį išsimokslinimą įgiję apklaustieji dažniau nurodė kartais žvilgtelėjantys, kur vaikas naršo internete. Iki 40 m. amžiaus respondentai dažniau linkę riboti vaiko naudojimąsi internetu bei tikrinti, kokiose svetainėse lankosi vaikas.

2.2.3 pav. Taikomos priemonės, siekiant užtikrinti vaiko saugų naršymą internete (proc.; N=813) Kokias priemones taikote, siekdami užtikrinti, kad vaikas saugiai naršytų internete?

Siekdami užtikrinti, kad vaikai saugiai naršytų internete, priemones taiko tie tėvai, kurie įžvelgia galimas grėsmes vaikams.

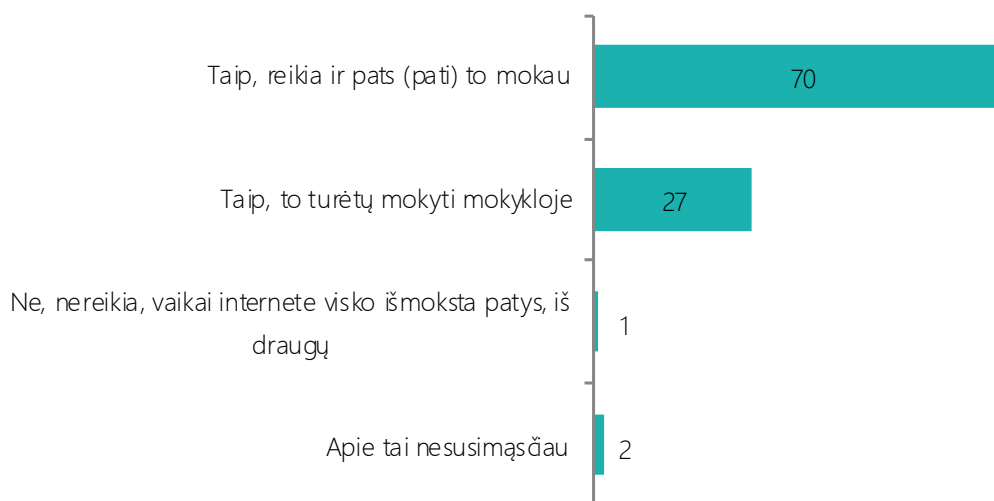
2.2.4 pav. Taikomos priemonės, siekiant užtikrinti vaiko saugų naršymą internete, priklausomai nuo įžvelgiamų grėsmių (proc.) Kokias priemones taikote, siekdami užtikrinti, kad vaikas saugiai naršytų internete?

2.3. NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU

NUOMONĖ DĖL VAIKŲ MOKYMO SAUGIAI NAUDOTIS INTERNETU

Dauguma (70 proc.) tyrimo dalyvių mano, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu, ir patys tai daro. Ketvirtadalis (27 proc.) laikosi nuomonės, kad to turėtų būti mokoma mokykloje. 1 proc. mano, kad vaikų nereikia mokyti, jie visko išmoksta patys ar iš draugų. 2 proc. teigė apie tai nepagalvoję (Pav. 2.3.1).

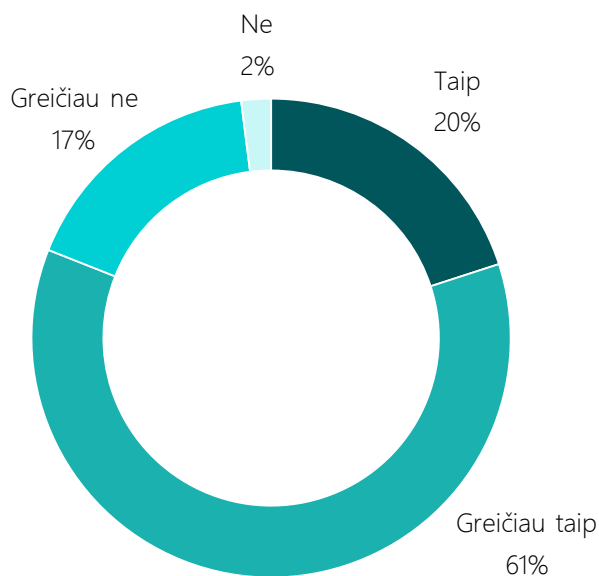
Pačios vaikus dažniau moko moterys, jaunesnio amžiaus (iki 35 m.) respondentai bei didmiesčių gyventojai. Nuomonės, kad vaikus turėtų mokyti mokykloje dažniau laikosi 46 m. ir vyresni apklaustieji bei kaimo vietovių gyventojai.

2.3.1 pav. Nuomonė dėl vaikų mokymo saugiai naudotis internetu (proc.; N=813) Ar manote, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu?

ŽINIJIMAS, KAIP VAIKUS MOKYTI SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU

Didžioji dalis (81 proc.) apklausos dalyvių mano žinantys, kaip vaiką mokyti saugaus naudojimosi internetu: 20 proc. tvirtai žino („taip“), 61 proc. rinkosi nuosaikesnį teigiamą atsakymą („greičiau taip“). 19 proc. nurodė nežinantys / greičiau nežinantys, kaip tai reikėtų daryti (Pav. 2.3.2).

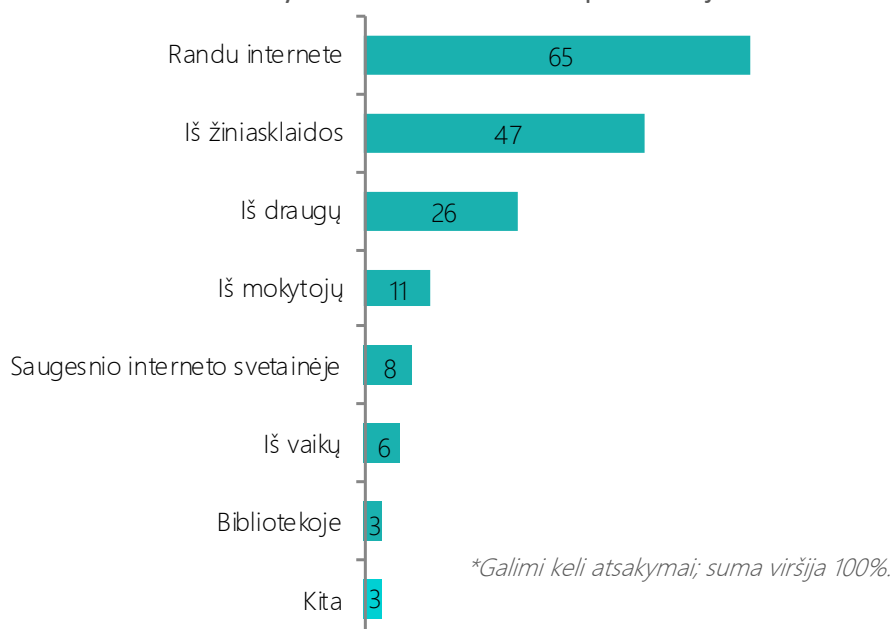

2.3.2 pav. Žinojimas, kaip vaikus mokyti saugaus naudojimosi internetu (proc.; N=813) Ar žinote, kaip vaikus mokyti saugaus naudojimosi internetu?

ŽINIŲ APIE SAUGŲ ELGESĮ INTERNETE ŠALTINIAI

65 proc. tyrimo dalyvių apie saugų elgesį sužino internete. Kiek mažiau nei pusė respondentų (47 proc.) apie saugų elgesį internete sužino iš žiniasklaidos. 26 proc. nurodė apie tai sužinantys iš draugų. 11 proc. – iš mokytojų. 8 proc. – Saugesnio interneto svetainėje. 6 proc. – iš vaikų. 3 proc. – bibliotekoje. (Pav. 2.3.3).

Iš žiniasklaidos tokią informaciją dažniau sužino 41 m. ir vyresni respondentai bei didmiesčių gyventojai. Iš draugų dažniau sužino moterys ir iki 35 m. amžiaus apklaustieji.

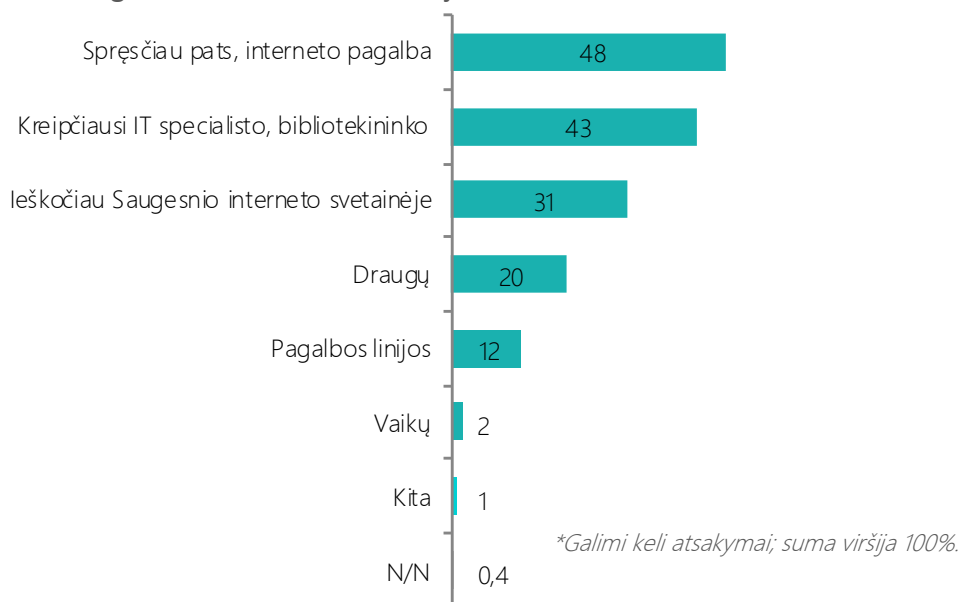

2.3.3 pav. Žinių apie saugų elgesį internete šaltiniai (proc.; N=813) Iš kur sužinote apie saugų elgesį internete?

NUOSTATA, KIENO PAGALBOS AR PATARIMO PRAŠYTŲ, PATYRĘ SAUGUMO PAŽEIDIMŲ INTERNETE

Beveik pusė apklausos dalyvių (48 proc.) patyrus saugumo pažeidimų internete, problemą spęstų patys, ieškodami sprendimų internete. 43 proc. respondentų pagalbos ar patarimo kreiptųsi į IT specialistus, bibliotekininkus. Beveik trečdalis (31 proc.) pagalbos ar patarimo ieškotų Saugesnio interneto svetainėje. 20 proc. kreiptųsi į draugus, 12 proc. kreiptųsi į pagalbos liniją, o 2 proc. – į vaikus. Pav. 2.3.4).

Patys (ieškodami sprendimų internete) problemą dažniau spęstų vyrai, vidurinio išsimokslinimo respondentai ir didmiesčių gyventojai. Moterys dažniau kreiptųsi į IT specialistą, bibliotekininką bei ieškotų sprendimo Saugesnio interneto svetainėje.

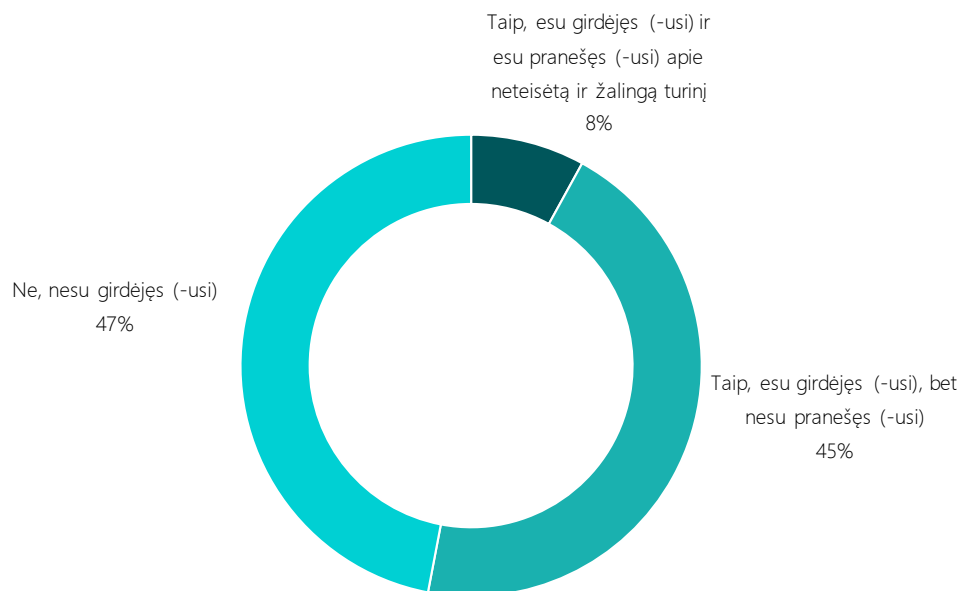

2.3.4 pav. Nuostata, kieno pagalbos ar patarimo prašytų, patyrę saugumo pažeidimų internete (proc.; N=813)
Kieno kreiptumėtės pagalbos ar patarimo patyrę saugumo pažeidimų internete?

2.4. PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS

„KARŠTOSIOS LINIJOS“ SVETAINĖJE WWW.DRAUGISKASINTERNETAS.LT ŽINOMUMAS

Kiek daugiau nei pusė apklaustųjų (53 proc.) yra girdėję apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete: 45 proc. apie šią liniją girdėjo, 8 proc. yra pranešę apie neteisėtą ar žalingą turinį. 47 proc. šios linijos nėra girdėję (Pav. 2.4.1).

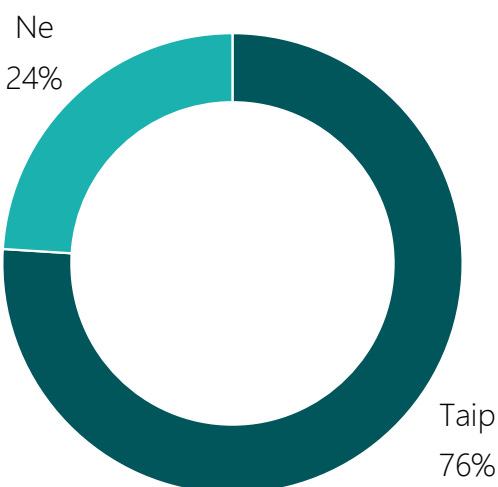

2.4.1 pav. „Karštosios linijos“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt žinomumas (proc.; N=813) *Ar esate ką nors girdėję apie „karštąją liniją“ (svetainę www.draugiskasinternetas.lt), kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete?*

NUOSTATA ANONIMIŠKAI PRANEŠTI „KARŠTAJAI LINIJAI“, SUSIDŪRUS SU NETEISĖTU, ŽALINGU INTERNETO TURINIUI

Trys ketvirtadaliai (76 proc.) respondentų susidūrę su neteisėtu, žalingu interneto turiniu anonimiškai praneštų apie tai „karštąja linija“. 24 proc. apie tai nepraneštų (Pav. 2.4.2).

Susidūrę su neteisėtu ar žalingu interneto turiniu apie jį dažniau praneštų moterys.

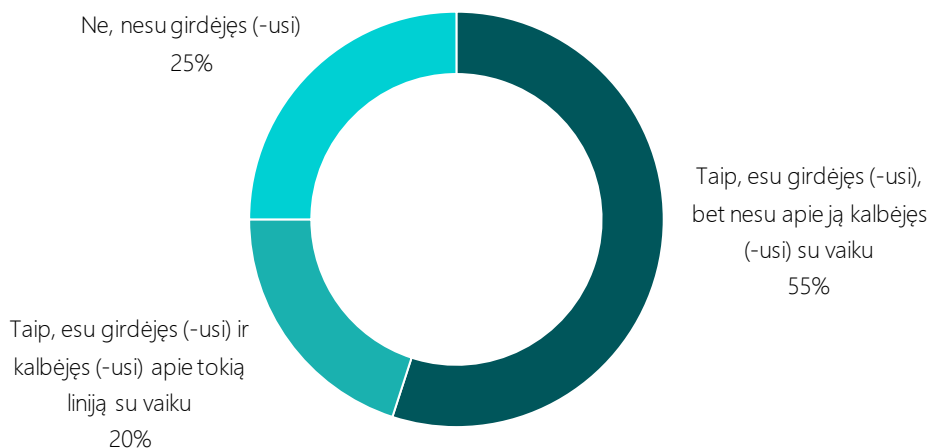

2.4.2 pav. Nuostata anonimiškai pranešti „karštąjai linijai“, susidūręs su neteisėtu, žalingu interneto turiniu (proc.; N=813) *Jei susidurtumėte su neteisėtu, žalingu interneto turiniu, ar anonimiškai praneštumėte apie tai „karštąja linija“?*

„VAIKŲ LINIJOS“ ŽINOMUMAS

75 proc. tyrimo dalyvių yra girdėję apie „Vaikų liniją“, kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete. 20 proc. respondentų apie šią liniją yra kalbėję su vaiku, 55 proc. ją žino, tačiau nėra apie ją kalbėję su vaiku. Ketvirtadalis (25 proc.) nurodė nežinantys „Vaikų linijos“ (Pav. 2.4.3).

Apie „Vaikų liniją“ dažniau yra girdėję ir apie ją kalbėję su vaiku kaimo vietovių gyventojai. Apie „Vaikų liniją“ dažniau yra girdėję, tačiau apie ją nekalbėję su vaiku moterys ir didmiesčių gyventojai.

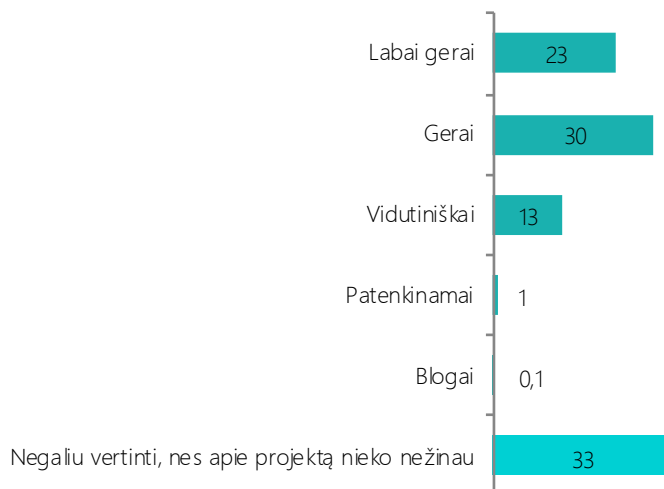

2.4.3 pav. „Vaikų linijos“ žinomumas (proc.; N=813) *Ar esate ką nors girdėję apie „Vaikų liniją“ (galima skambinti nemokamu telefonu 116 111 arba rašyti elektroninius laiškus), kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete?*

SAUGESNIO INTERNETO PROJEKTO (PROJEKTO SVETAINĖ WWW.DRAUGISKASINTERNETAS.LT) VERTINIMAS

Kiek daugiau nei pusė apklausos dalyvių (53 proc.) teigiamai (labai gerai / gerai) vertina saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt. 13 proc. respondentų išreiškė vidutinius vertinimus, o 1 proc. apklaustųjų įvardintą svetainę vertina patenkinamai. Saugesnio interneto projekto svetainę blogai įvertino 0,1 proc. (1 respondentas). Trečdalis (33 proc.) nurodė nežinantys tokios svetainės (Pav. 2.4.4).

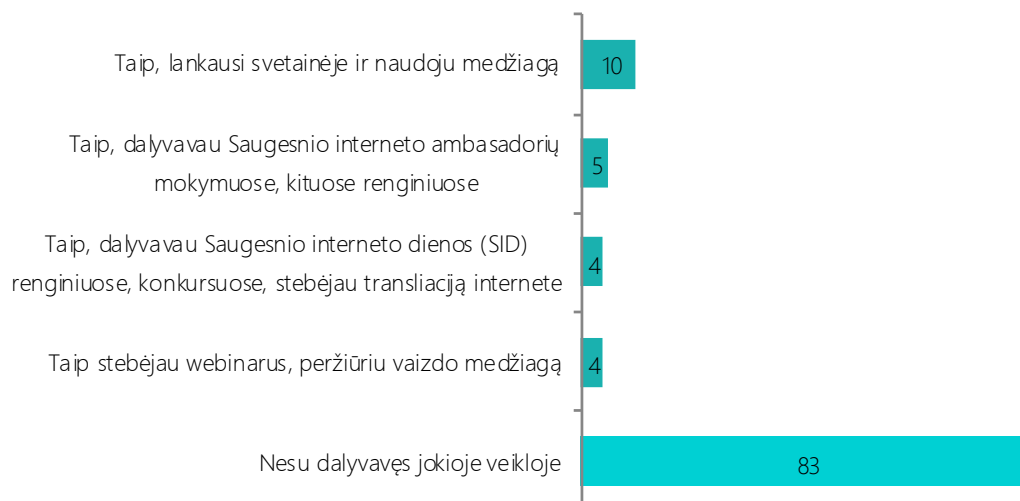
Labai gerai dažniau linkusios vertinti moterys.

2.4.4 pav. Saugesnio interneto projekto (projekto svetainė www.draugiskasinternetas.lt) vertinimas (proc.; N=813) *Kaip vertinate Saugesnio interneto projektą (projekto svetainė www.draugiskasinternetas.lt)?*

DALYVAVIMAS SAUGESNIO INTERNETO PROJEKTO VEIKLOJE

Dauguma apklaustųjų (83 proc.), kurie yra girdėję apie Saugesnio interneto projektą nėra dalyvavę jokiaje veikloje susijusioje su šiuo projektu. 10 proc. lankosi Saugesnio interneto projekto svetainėje ir naudoja jos medžiagą. 5 proc. dalyvavo Saugesnio interneto ambasadorių mokymuose, kituose renginiuose. 4 proc. dalyvavo SID renginiuose, konkursuose, stebėjo transliaciją internete. 4 proc. yra stebėję webinarus, peržiūrėję vaizdo medžiagą. (Pav. 2.4.5).

2.4.5 pav. Dalyvavimas Saugesnio interneto projekto veikloje (proc.; N=543, skaičiuojama nuo tų, kurie girdėjo apie Saugesnio interneto projektą) *Ar teko dalyvauti Saugesnio interneto projekto veikloje?*

III. APIBENDRINIMAS

GRĖSMĖS VAIKUI IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE

Dauguma (71 proc.) respondentų ar jų artimųjų yra susidūrę su nepageidaujama elektroninio pašto laiškais. Du trečdaliai (66 proc.) tyrimo dalyvių teigia susidūrę su kompiuterių virusais. Su kitais pažeidimais susidūrė ženkliai mažiau apklaustųjų: 21 proc. susidūrė su neteisėto ir žalingo turinio informacija internete, 18 proc. – su elektroninės prekybos pažeidimo atvejais, sukčiavimu, nesąžininga komercija, 13 proc. – su informacijos ir paskyros duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose.

41 proc. apklaustųjų nurodė patyrę žalą dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų. Dažniausiai patirta žala – sugadinta programinė įranga kompiuteryje (25 proc.). 14 proc. teigė patyrę moralinę žalą dėl neteisėto ir žalingo turinio, informacijos internete, 13 proc. patyrė finansinių nuostolių. 5 proc. paminėjo asmeninių duomenų vagystę ar klastojimą.

Absoliuti dauguma (90 proc.) apklaustųjų laikosi nuomonės, kad internetas gali kelti grėsmę jų vaikui.

Devyni iš dešimties tyrimo dalyvių (90 proc.) mano, kad vaikams internete kyla grėsmė susidurti su neteisėta ir žalinga informacija. 77 proc. apklaustųjų grėsme įvardijo sunkiai kontroliuojamą naudojimosi laiką, priklausomybę. 76 proc. respondentų nuomone, internete galimas priekabiavimas ir patyčios. 74 proc. manymu, internete vaikas gali susidurti su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant jį išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais. 65 proc. respondentų mano, kad internete vaikui gresia prarasti privatumą, atskleidus asmeninius duomenis.

DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE

75 proc. apklaustųjų nurodė besidomintis, ką jų vaikas veikia internete. 22 proc. respondentų kartais domisi, ką jų vaikas veikia internete.

Kiek daugiau nei du trečdaliai apklaustų tėvų (68 proc.) siekdami užtikrinti, kad vaikas saugiai naršytų internete, kartais žvilgteli, kur vaikas naršo internete. 55 proc. teigė užsiimantys vaiko internetiniu auklėjimu, savo iniciatyva bendrauja su vaiku apie neteisėtą ir žalingą turinį internete. 49 proc. apklaustųjų riboja vaiko naudojimąsi internetu. 38 proc. tikrina, kokios svetainės lankosi vaikas.

NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU

Dauguma (70 proc.) tyrimo dalyvių mano, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu, ir patys tai daro. Ketvirtadalis (27 proc.) laikosi nuomonės, kad to turėtų būti mokoma mokykloje.

Didžioji dalis (81 proc.) apklausos dalyvių mano žinantys, kaip vaiką mokyti saugaus naudojimosi internetu: 20 proc. tvirtai žino („taip“), 61 proc. rinkosi nuosaikesnį teigiamą atsakymą („greičiau taip“).

65 proc. tyrimo dalyvių apie saugų elgesį sužino internete. Kiek mažiau nei pusė respondentų (47 proc.) apie saugų elgesį internete sužino iš žiniasklaidos. 26 proc. nurodė apie tai sužinantys iš draugų.

Beveik pusė apklausos dalyvių (48 proc.) patyrus saugumo pažeidimų internete, problemą sprestų patys, ieškodami sprendimų internete. 43 proc. respondentų pagalbos ar patarimo kreiptųsi į IT specialistus, bibliotekininkus. Beveik trečdalis (31 proc.) pagalbos ar patarimo ieškotų Saugesnio interneto svetainėje.

PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS

Kiek daugiau nei pusė apklaustųjų (53 proc.) yra girdėję apie „karštąją liniją“ svetainėje www.draugiskasinternetas.lt, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete: 45 proc. apie šią liniją girdėjo, 8 proc. yra pranešę apie neteisėtą ar žalingą turinį.

Trys ketvirtadaliai (76 proc.) respondentų susidūrę su neteisėtu, žalingu interneto turiniu anonimiškai praneštų apie tai „karštąja linija“.

75 proc. tyrimo dalyvių yra girdėję apie „Vaikų liniją“, kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete: 20 proc. respondentų apie šią liniją yra kalbėję su vaiku, 55 proc. ją žino, tačiau nėra apie ją kalbėję su vaiku.

Kiek daugiau nei pusė apklausos dalyvių (53 proc.) teigiamai (labai gerai / gerai) vertina saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt.

Dauguma apklaustųjų (83 proc.), kurie yra girdėję apie Saugesnio interneto projektą nėra dalyvavę jokiaje veikloje susijusioje su šiuo projektu. 10 proc. lankosi Saugesnio interneto projekto svetainėje ir naudoja jos medžiagą. 5 proc. dalyvavo Saugesnio interneto ambasadorių mokymuose, kituose renginiuose. 4 proc. dalyvavo SID renginiuose, konkursuose, stebėjo transliaciją internete. 4 proc. yra stebėję webinarus, peržiūrėję vaizdo medžiagą.

IV. IŠVADOS

- Dauguma tyrimo dalyvių yra susidūrę su nepageidaujamais elektroninio pašto laiškais bei kompiuterių virusais. Su kitais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimais – neteisėto ir žalingo turinio informacija internete, elektroninės prekybos pažeidimais, informacijos ir paskyros duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose, duomenų išviliojimu ar įsilaužimu į asmeninį kompiuterį interneto vartotojai susidūrė ženkliai rečiau. 4 iš 10 respondentų dėl įvardintų tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patyrė žalą.
- Absoliuti dauguma tyrimo dalyvių įsitikinę, kad internetas gali kelti grėsmę jų vaikui. Pagrindinė įžvelgiama grėsmė: susidūrimas su neteisėta ir žalinga informacija internete. Kiek rečiau įvardijamos grėsmės: sunkiai kontroliuojamas naudojimosi laikas, priklausomybės, galimas priekabiavimas ir patyčios bei grėsmė vaikui susidurti su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant vaiką išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais. Siekdami užtikrinti vaiko saugų naršymą internete, trys ketvirtadaliai tėvų domisi ką jų vaikas veikia internete, panaši dalis apklaustųjų mano, kad vaikus reikia mokyti saugaus naudojimosi internetu ir tai daro patys. Ketvirtadalis laikosi nuomonės, kad to turėtų būti mokama mokyklose. Kiti taikomi kontrolės metodai: vaiko internetinis auklėjimas, savo iniciatyva bendraujant su vaiku, bei naudojimosi internetu ribojimas.
- Kas antras apklaustas interneto vartotojas nurodė girdėjęs apie „karštąją liniją“ (svetainę www.draugiskasinternetas.lt). Trys ketvirtadaliai tyrimo dalyvių susidūrę su neteisėtu, žalingu interneto turiniu anonimiškai praneštų apie tai „karštąja linija“. „Vaikų linijos“ žinomumas šio tyrimo apklaustųjų grupėje didesnis nei „karštosios linijos“ – siekia 75 proc. Vis dėlto, tik kas penktas žinantis šią liniją yra apie ją kalbėjęsis su savo vaiku.

B DALIS. PAAUGLIAI

I. TYRIMO METODIKA

Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“, Nacionalinės švietimo agentūros užsakymu, 2020 metų rugsėjo 24 – spalio 13 dienomis atliko kiekybinį internetu besinaudojančių paauglių tyrimą.

1.9. Tyrimo tikslai

Išsiaiškinti paauglių nuomonę dėl internete kylančių grėsmių bei saugų elgesį internete.

1.10. Tyrimo tikslinė grupė

14–18 m. paaugliai, interneto vartotojai.

1.11. Tyrimo imtis

Tyrimo metu apklausti 807 respondentai.

1.12. Tyrimo atranka

Kvotinė atranka, taikant lyties, amžiaus ir gyvenamosios vietos kvotas bei naudojimosi internetu atrankinį kriterijų.

1.13. Tyrimo metodas

Tyrimo duomenų rinkimas atliekamas kombinuotu apklausos metodu: CAPI (angl. *Computer assisted personal interview*) ir CAWI (angl. *Computer assisted web interview*). CAPI apklausą atlieka profesionalus apklausėjas. Jis veda pokalbį su respondentu pagal parengtus klausimus, atsakymus fiksuodamas klausimyne. CAWI apklausoje respondentui siunčiama nuoroda į apklausą, kurią respondentas užpildo savarankiškai jam/jai patogiu metu. Nuoroda yra unikali t.y. klausimyno negalima užpildyti kelis kartus.

1.14. Duomenų analizė

Duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS/PC programinę įrangą. SPSS – pažangi ir profesionali programinė įranga, naudojama rinkti, peržiūrėti ir analizuoti statistinius duomenis. SPSS yra dažniausiai tyrėjų naudojama priemonė, analizuojant rinkos tyrimų duomenis.

Ataskaitoje pateikiami bendrieji atsakymų pasiskirstymai (procentai), ir pasiskirstymai pagal socialines-demografines charakteristikas (Žr. Priedus).

1.15. Statistinė duomenų paklaida

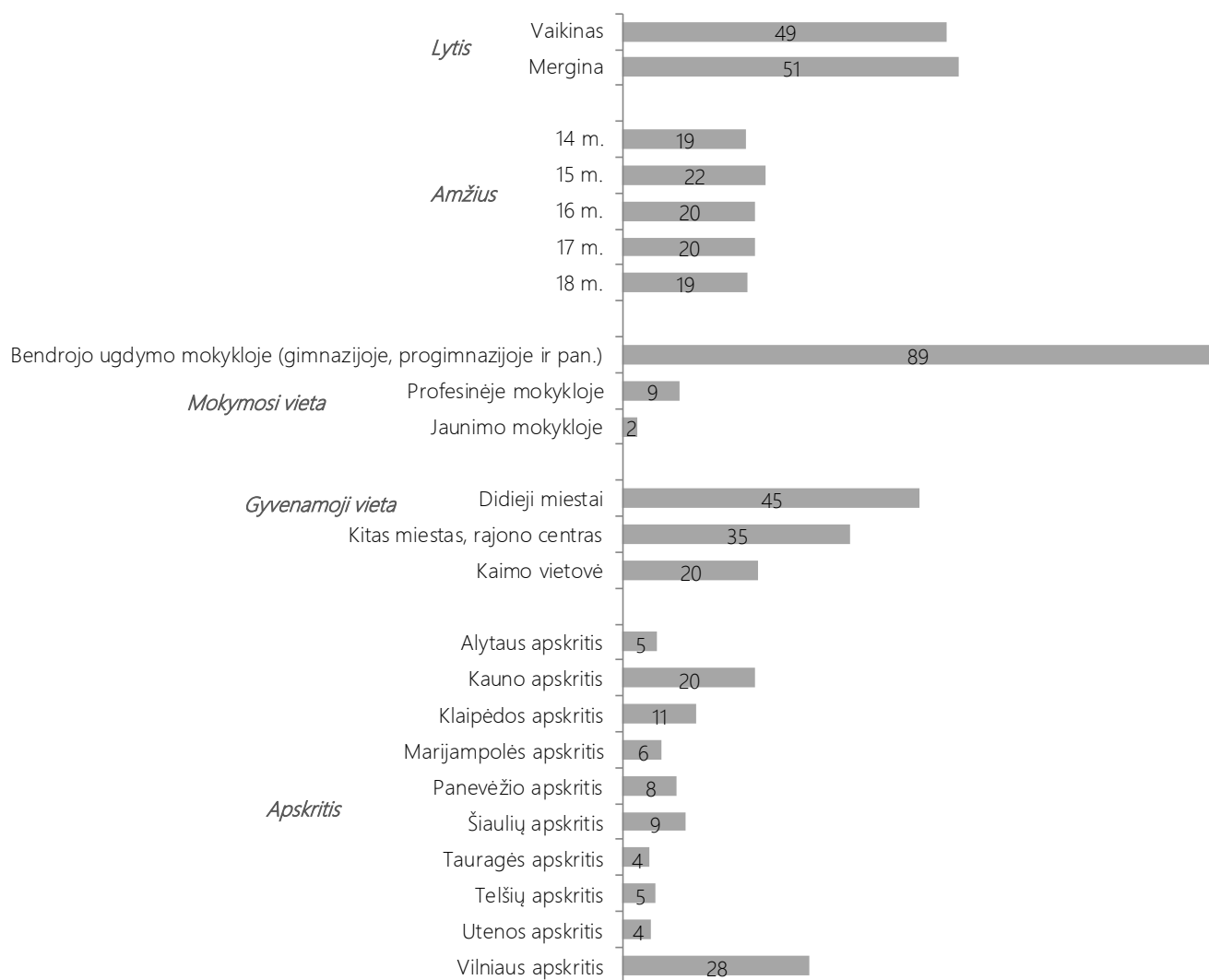
Atrankiniuose kiekybiniuose tyrimuose visada išlieka statistinės paklaidos tikimybė, į kurią būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis. Pvz.: jeigu apklausus 807 respondentus gavome, jog 73,1 proc. apklaustųjų nurodė manantys, kad internete slypi grėsmės, pavojai, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra tarp 70,1 proc. ir 76,1 proc.

Įvėčio tikslumas mažėja, mažėjant analizuojamų atsakymų skaičiui. Toliau pateikiama lentelė, padedanti įvertinti statistinę paklaidą.

Statistinė duomenų paklaida:

	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.
PASISKIRSTYMAS	5	10	15	20	25	30	40	50
N	95	90	85	80	75	70	60	50
100	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10
200	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
300	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
400	2.2	3.0	3.6	4.1	4.3	4.6	4.9	5.0
500	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
600	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.9	4.0
800	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.4	3.5
1000	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.1
1500	1.1	1.5	1.8	2.1	2.2	2.4	2.5	2.6

1.16. Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos (%)

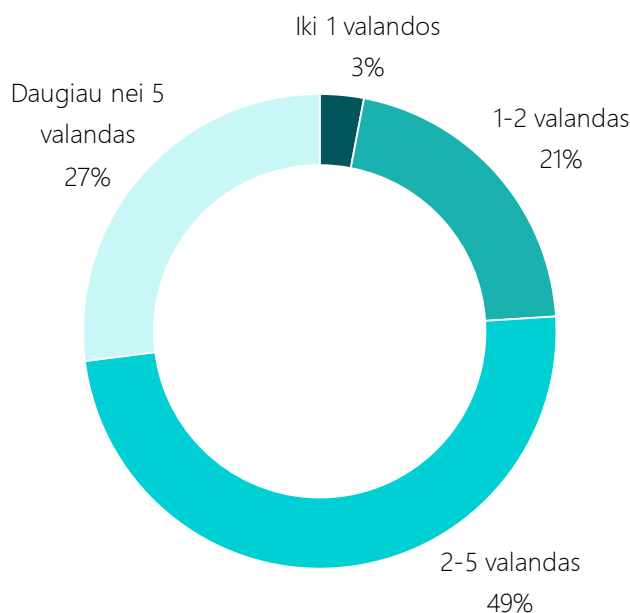
II. TYRIMO REZULTATAI

2.1. GRĖSMĖS IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE

VIDUTINIŠKAI PER DIENĄ PRALEIDŽIAMAS LAIKAS INTERNETE

Septyni iš dešimties (70 proc.) apklaustųjų internete kiekvieną dieną vidutiniškai praleidžia 1-5 valandas: 21 proc. praleidžia 1-2 valandas, 49 proc. praleidžia 2-5 valandas. Kiek daugiau nei ketvirtadalis (27 proc.) internete vidutiniškai praleidžia daugiau nei 5 valandas per dieną. 3 proc. – iki valandos (Pav. 2.1.1).

Daugiau nei 5 valandas per dieną internete dažniau praleidžia mažesnių miestų / rajonų centrų gyventojai.

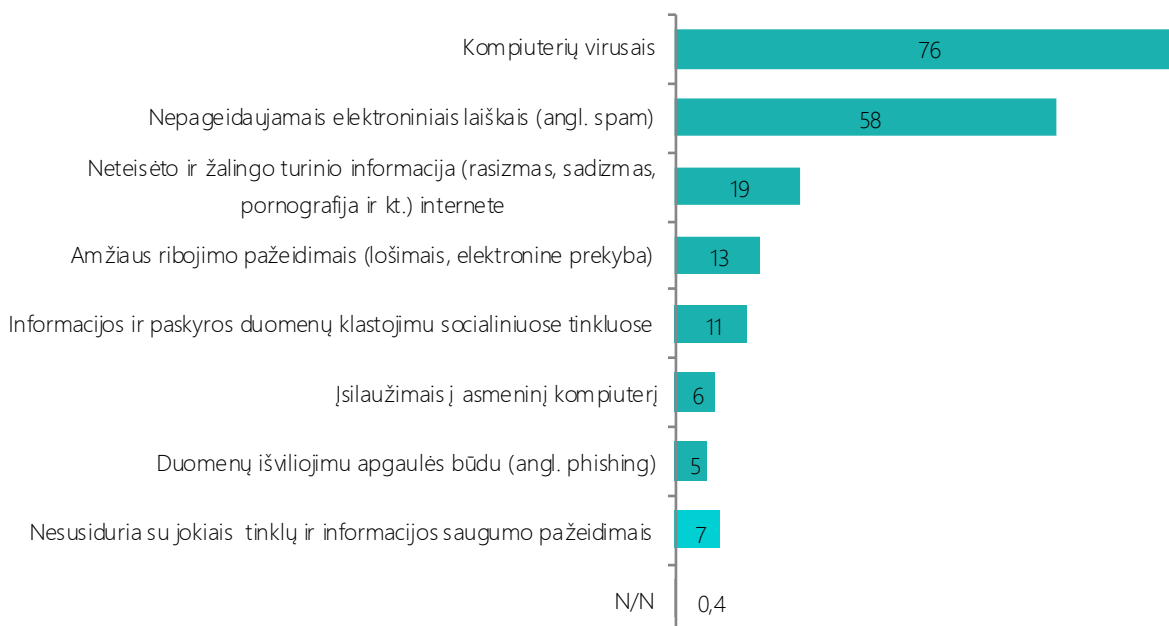

2.1.1 pav. Vidutiniškai per dieną praleidžiamas laikas internete (proc.; N=807) *Kiek vidutiniškai valandų per dieną naudojate internetu?*

TINKLŲ IR INFORMACIJOS SAUGUMO PAŽEIDIMO ATVEJAI, SU KURIAIS DAŽNIAUSIAI SUSIDURIA DRAUGAI IR PAŽŪSTAMI

Dažniausias tinklų ir informacijos saugumo pažeidimas, su kuriuo susiduria draugai ar pažįstami – kompiuterių virusai (76 proc.). Taip pat daugelis nurodė, kad jų draugai ar pažįstami susiduria su nepageidaujama elektronine komunikacija (58 proc.). Rečiau susiduriama su neteisėto ir žalingo turinio informacija internete (19 proc.), amžiaus ribojimo pažeidimais (13 proc.) bei informacijos ir paskyros duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose (11 proc.). 6 proc. teigimu, jų draugai ar pažįstami yra susidūrę su įsilaužimais į asmeninį kompiuterį. 5 proc. paminėjo duomenų išviliojimą apgaulės būdu. 7 proc. nurodė, kad jų draugai ar pažįstami nesusiduria su jokiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimais (Pav. 2.1.2).

Nepageidaujamus elektroninius laiškus dažniau paminėjo 18 m. respondentai. Neteisėto ir žalingo turinio informaciją internete – kaimo vietovių gyventojai.

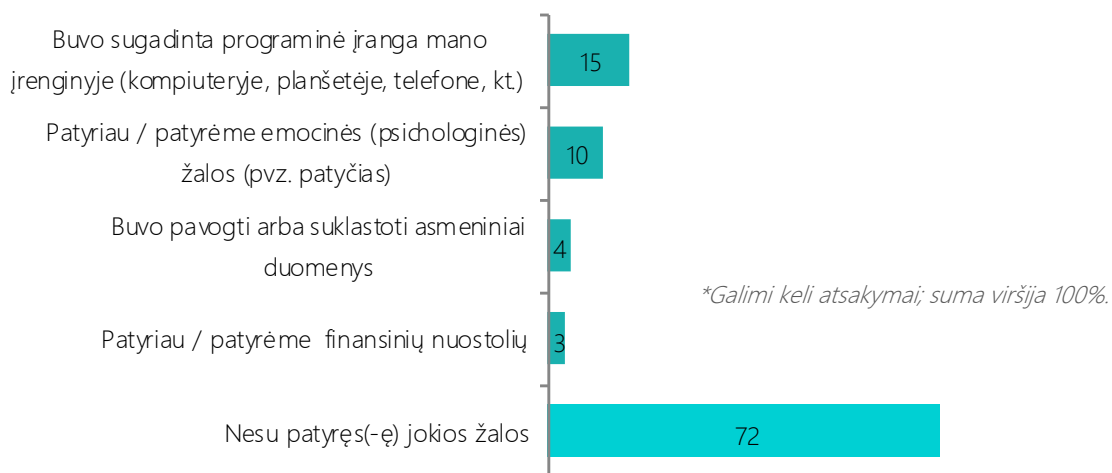

2.1.2 pav. Tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejai, su kuriais dažniausiai susiduria draugai ir pažįstami (proc.; N=807) Su kokiais tinklų ir informacijos saugumo pažeidimo atvejais dažniausiai susiduria jūsų draugai ir pažįstami?

DĖL TINKLŲ IR INFORMACIJOS SAUGUMO PAŽEIDIMŲ PATIRTA ŽALA

15 proc. respondentų nurodė patys (ar jų šeima) patyrę žalą, kai buvo sugadinta programinė įranga. 10 proc. patyrė emocinę (psichologinę) žalą. 4 proc. paminėjo asmeninių duomenų vagystę ar klastojimą. 3 proc. nurodė patyrę finansinių nuostolių. 72 proc. nurodė nepatyrę žalos dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų (Pav. 2.1.3).

Apskritai žalos dažniau nepatyrė kaimo vietovių gyventojai.

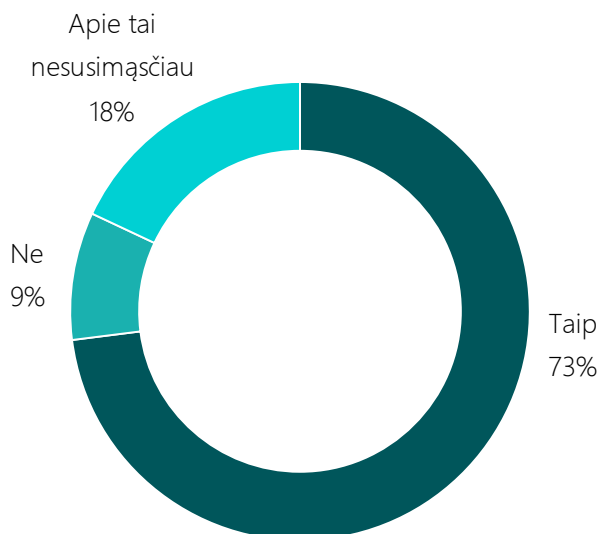

2.1.3 pav. Dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patirta žala (proc.; N=807) Kokios žalos dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų esate patyręs Jūs ar Jūsų šeima?

NUOMONĖ DĖL INTERNETE SLYPINČIŲ GRĖSMIŲ IR PAVOJŲ

Dauguma (73 proc.) respondentų mano, kad internete slypi grėsmės, pavojai. Priešingą nuomonę išreiškė 9 proc. respondentų. 18 proc. apklaustųjų teigė apie tai nesusimąstę (Pav. 2.1.4).

Nuomonės, kad internete slypi grėsmės, pavojai, dažniau laikosi merginos.

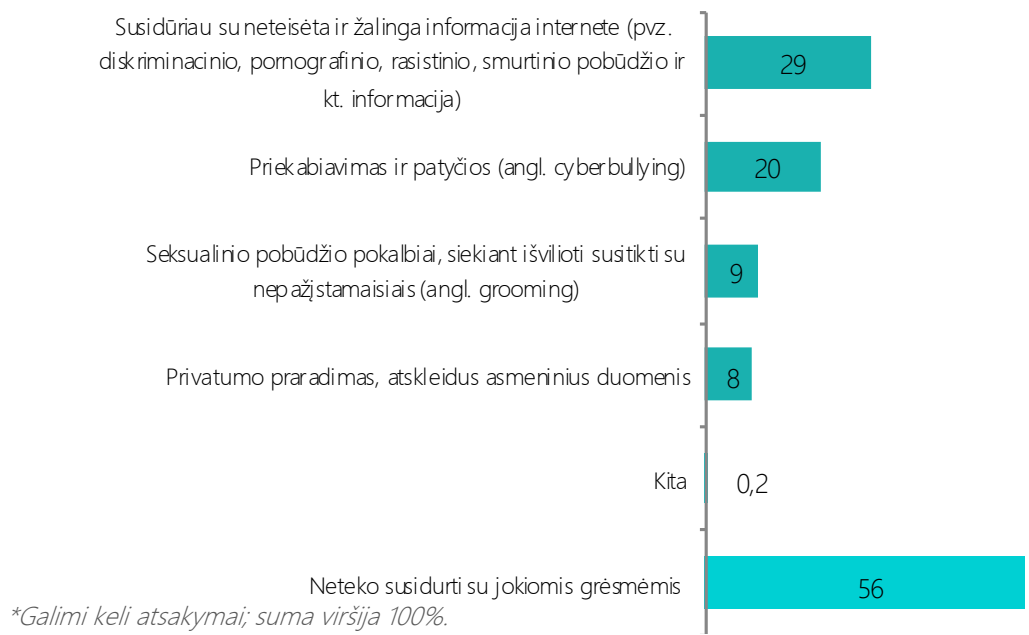

2.1.4 pav. Nuomonė dėl internete slypinčių grėsmių ir pavojų (proc.; N=807) Kaip manote, ar internete slypi grėsmės, pavojai?

GRĖSMĖS, SU KURIOMIS YRA TEKĘ ASMENIŠKAI SUSIDURTI

44 proc. apklaustųjų nurodė asmeniškai susidūrę su vienokiomis ar kitokiomis grėsmėmis internete. 29 proc. yra susidūrę su neteisėta ir žalinga informacija internete. Penktadalis (20 proc.) teigė susidūrę su priekabiavimu ir patyčiomis. 9 proc. – su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais. 8 proc. – su privatumo praradimu, atskleidus asmeninius duomenis (Pav. 2.1.5).

Su priekabiavimu ir patyčiomis dažniau teko susidurti besimokantiems profesinėje mokykloje. Su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais, dažniau teko susidurti mažesnių miestų / rajonų centrų ir kaimo vietovių gyventojams.

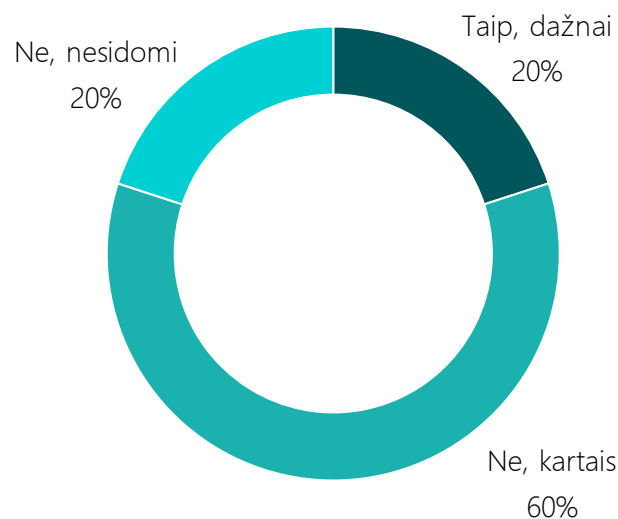
2.1.5 pav. Grėsmės, su kuriomis yra tekę asmeniškai susidurti (proc.; N=807) Su kokiais grėsmėmis jums asmeniškai yra tekę susidurti?

2.2. SUAUGUSIŲJŲ DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE

SUAUGUSIŲJŲ DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKSMAIS INTERNETE

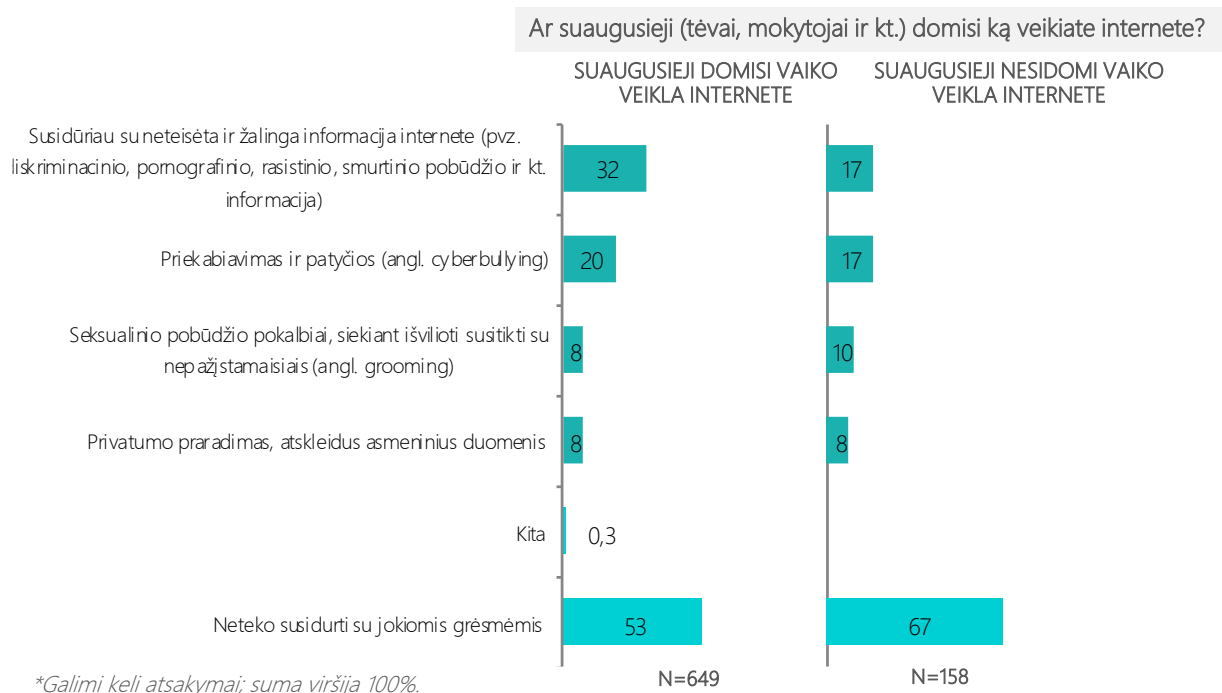
Aštuoni iš dešimties (80 proc.) apklaustųjų nurodė, kad suaugusieji (tėvai, mokytojai ir kt.) domisi jų veikla internete: 20 proc. domisi dažnai, 60 proc. – kartais. Penktadalio (20 proc.) tikslinės grupės teigimu, suaugusieji nesidomi jų veikla internete (Pav. 2.2.1).

14 m. paaugliau dažniau teigia, kad suaugusieji dažnai domisi, ką jie veikia internete. Vaikinai dažniau teigia, kad suaugusieji kartais domisi jų veikla internete.

2.2.1 pav. Suaugusiųjų domėjimasis vaiko veiksmis internete (proc.; N=807) Ar suaugusieji (tėvai, mokytojai ir kt.) domisi ką veikiate internete?

Krostabuliacinė atsakymų analizė rodo, kad tėvai dažniau domisi tų paauglių veikla internete, kurie yra susidūrę su įvairiomis grėsmėmis internete (Pav. 2.2.2). 32 proc. paauglių, kurių veikla internete domisi suaugusieji, yra susidūrę su neteisėta ir žalinga informacija (tarp tų, kurių veikla internete suaugusieji nesidomi, šis procentas lygus 17 proc.). Penktadalis (20 proc.) yra patyrę priekabiavimų ar patyčių (17 proc. tarp tų, kurių veikla suaugusieji nesidomi). 8 proc. yra susidūrę su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais (tarp tų, kurių veikla suaugusieji nesidomi, ši dalis lygi 10 proc.). 8 proc. yra tekę prarasti privatumą, atskleidus asmens duomenis (8 proc. tų, kurių veiklos internete suaugusieji neseka).

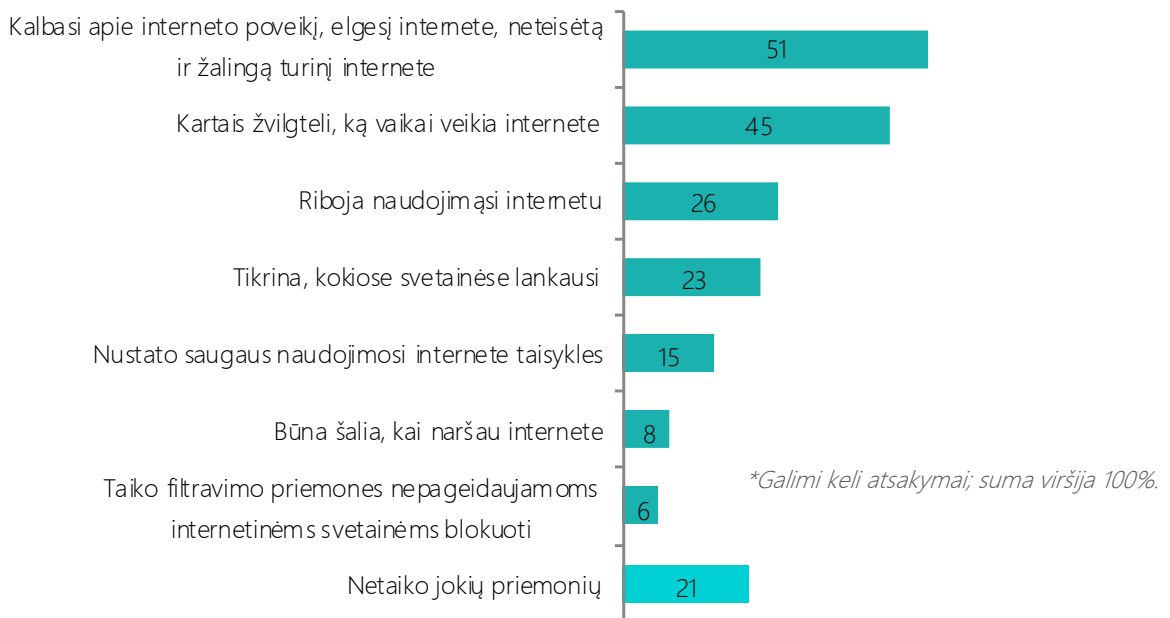

2.2.2 pav. Grėsmės, su kuriomis yra tekę asmeniškai susidurti, priklausomai nuo to, ar suaugusieji domisi vaiko veikla internete (proc.) Su kokiomis grėsmėmis jums asmeniškai yra tekę susidurti?

SUAUGUSIŲJŲ PAGALBA SAUGIAU NAUDOTIS INTERNETU

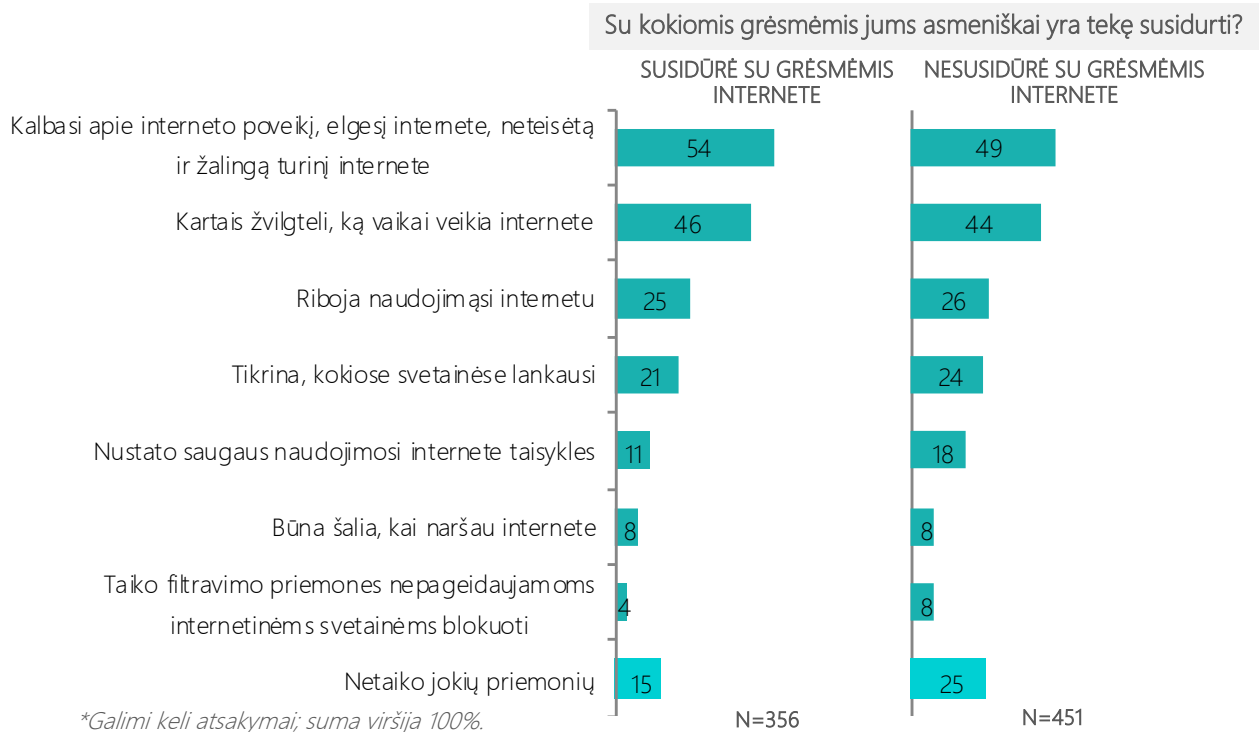
Dažniausiai suaugusiųjų taikoma priemonė, siekiant padėti vaikams saugiau naudotis internetu – pokalbiai apie interneto poveikį, elgesį internete, neteisėtą ir žalingą turinį internete (51 proc.). 45 proc. apklausos dalyvių nurodė, kad suaugusieji kartais žvilgteli, ką jie veikia internete. Ketvirtadalio (26 proc.) teigimu, suaugusieji riboja jų naudojimąsi internetu. 23 proc. teigė, kad suaugusieji tikrina, kokiose svetainėse vaikai lankosi. 15 proc. nurodė taisykles, nustatytas saugiai naudotis internetu. 8 proc. nurodė, kad suaugusieji būna šalia jų, kai jie naršo internete. 6 proc. teigimu, taiko filtravimo priemones nepageidaujamoms svetainėms blokuoti. 21 proc. paminėjo, kad suaugusieji nesiima jokių priemonių padėti vaikui saugiau naudotis internetu (Pav. 2.2.3).

14-15 metų paaugliai dažniau nurodė, kad suaugusieji kartais žvilgteli, ką jie veikia internete. 14 m. paaugliai taip pat dažniau teigė, kad suaugusieji tikrina, kokiose svetainėse lankosi. Kaimo vietovių gyventojai dažniau teigė, kad suaugusieji nustato saugaus naudojimosi internete taisykles.

2.2.3 pav. Suaugusiųjų pagalba saugiau naudotis internetu (proc.; N=807) Kokiomis priemonėmis suaugusieji (tėvai, mokytojai ir kt.) padeda Jums saugiau naudotis internetu?

Reikšmingai daugiau tėvų (54 proc.), kurių vaikai yra susidūrę su grėsmėmis internete, kalbasi su savo vaikais apie interneto poveikį, elgesį internete, neteisėtą ir žalingą turinį internete (49 proc. paauglių teigė, kad su jais tėvai kalbasi apie interneto poveikį, nors jie nesusidūrė su grėsmėmis internete) (Pav. 2.2.4). 15 proc. suaugusiųjų, kurių vaikai yra susidūrę su grėsmėmis internete ir 25 proc. suaugusiųjų, kurių vaikai nėra susidūrę su grėsmėmis, netaiko jokių priemonių.

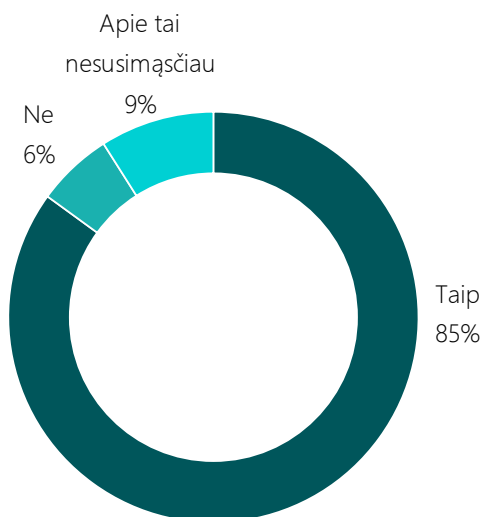

2.2.4 pav. Suaugusiųjų pagalba saugiau naudotis internetu, priklausomai nuo to, ar paauglys susidūrė su grėsmėmis internete (proc.) Kokiomis priemonėmis suaugusieji (tėvai, mokytojai ir kt.) padeda Jums saugiau naudotis internetu?

2.3. NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU

NUOMONĖ, AR BŪTINA, KAD KIEKVIENAS ŽINOTŲ, KAIP BŪTI SAUGIAM INTERNETE

Dauguma (85 proc.) tikslinės grupės dalyvių mano, kad kiekvienam būtina žinoti, kaip būti saugiam internete. 6 proc. laikosi priešingos pozicijos. 9 proc. teigė apie tai nesusimąstę (Pav. 2.3.1).

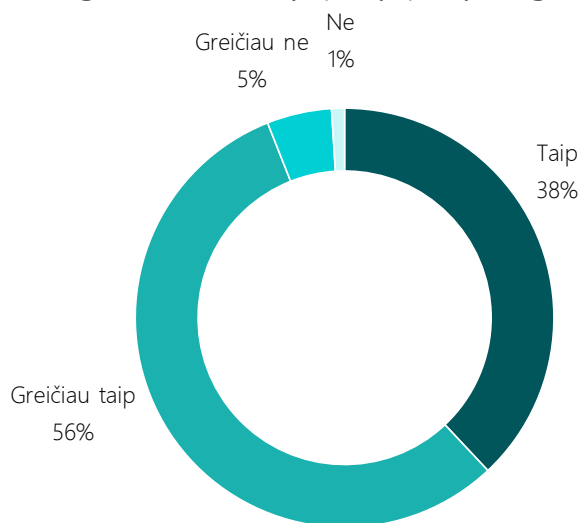

2.3.1 pav. Nuomonė, ar būtina, kad kiekvienas žinotų, kaip būti saugiam internete (proc.; N=807) *Jūsų nuomone, ar būtina, kad kiekvienas žinotų kaip būti saugiam internete?*

SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU ŽINOJIMAS

Absoliuti dauguma (94 proc.) apklaustųjų mano žinantys, kaip saugiai naudotis internetu: 38 proc. tvirtai žino („taip“), 56 proc. rinkosi nuosaikesnį teigiamą atsakymą („greičiau taip“). 6 proc. mano nežinantys: 5 proc. nurodė greičiau nežinantys, kaip saugiai naudotis internetu, 1 proc. – nežino („ne“) (Pav. 2.3.2).

16-18 m. paaugliai dažniau teigia tvirtai žinantys („taip“) kaip saugiai naudotis internetu.

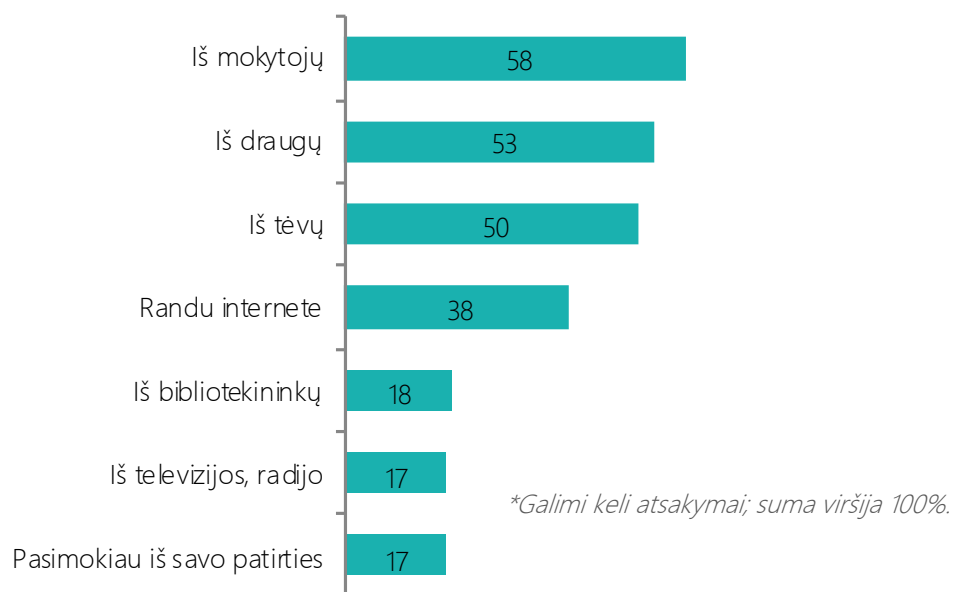

2.3.2 pav. Saugaus naudojimosi internetu žinojimas (proc.; N=807) *Ar žinote kaip saugiai naudotis internetu?*

ŽINIŲ APIE SAUGŲ ELGESJ INTERNETE ŠALTINIAI. *Spontaniniai atsakymai*

Apie saugų elgesį internete dažniausiai sužinoma iš mokytojų (58 proc.). Kiek daugiau nei pusė (53 proc.) respondentų teigė apie tai sužinantys iš draugų. Pusė (50 proc.) respondentų informaciją apie saugų elgesį internete gauna iš tėvų. 38 proc. randa tokią informaciją internete. 18 proc. apie tai sužino iš bibliotekininkų, 17 proc. – iš televizijos, radijo. 17 proc. teigė apie tai pasimokę iš savo patirties (Pav. 2.3.3).

Apie saugų elgesį internete iš mokytojų dažniau sužino merginos. Iš tėvų dažniau sužino merginos, 14 m. paaugliai ir didmiesčių gyventojai. Internete tokią informaciją dažniau randa 16-18 m. respondentai.

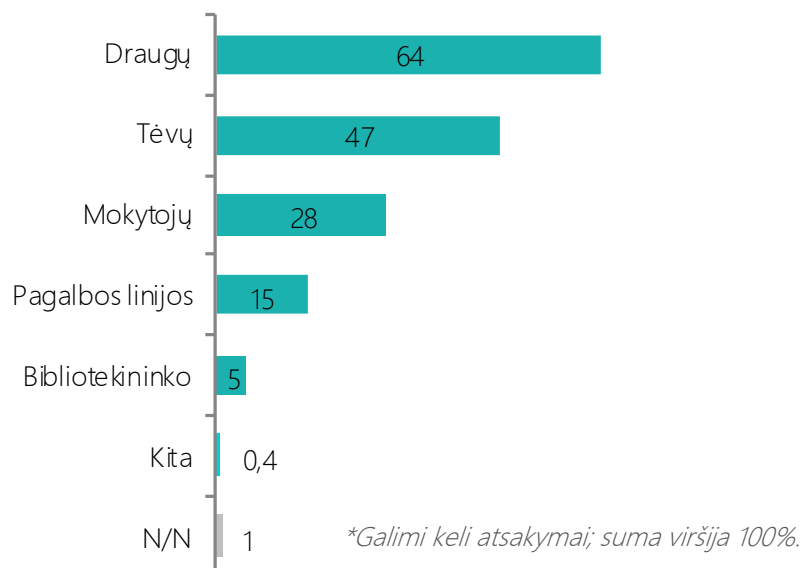

2.3.3 pav. Žinių apie saugų elgesį internete šaltiniai (proc.; N=807) *Iš kur sužinote apie saugų elgesį internete?*

NUOSTATA, KIENO PAGALBOS AR PATARIMO PRAŠYTŲ, PATYRĘ SAUGUMO PAŽEIDIMŲ INTERNETE

Beveik du trečdaliai (64 proc.) jaunuolių, patyrę saugumo pažeidimų internete, pagalbos ar patarimo dažniausiai kreiptųsi į draugus. Kiek mažiau nei pusė (47 proc.) jaunimo kreiptųsi į tėvus. 28 proc. kreiptųsi į mokytojus. 15 proc. – į pagalbos liniją. 5 proc. teigė, jog tokiu atveju pagalbos ar patarimo klausytų bibliotekininko (Pav. 2.3.4).

Draugus dažniau įvardijo 16-18 m. jaunuoliai. Tėvus – 14 m. respondentai ir didmiesčių gyventojai. Mokytojus dažniau įvardijo merginos.

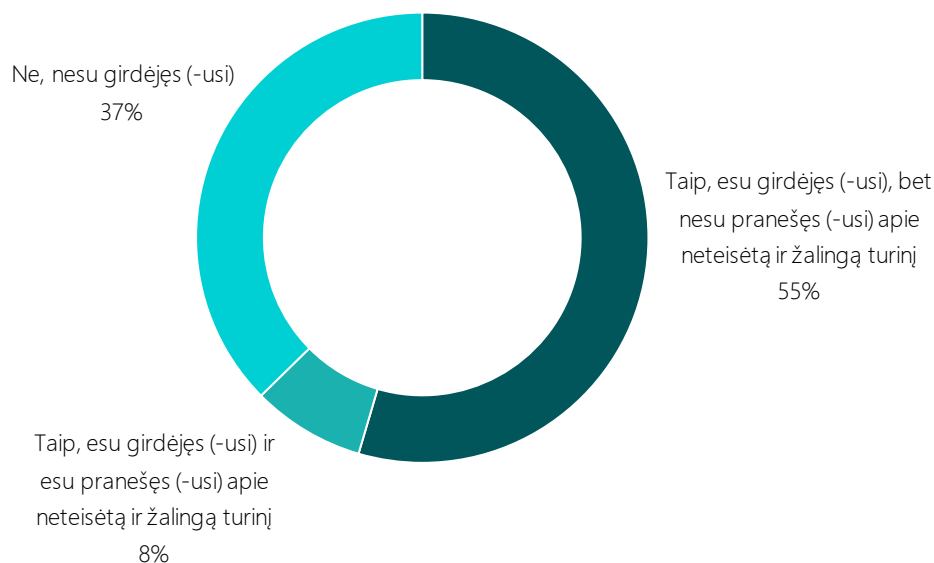
2.3.4 pav. Nuostata, kieno pagalbos ar patarimo prašytų, patyrę saugumo pažeidimų internete (proc.; N=807)
Kieno prašytumėte pagalbos ar patarimo patyrę saugumo pažeidimų internete?

2.4. PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS

„KARŠTOSIOS LINIJOS“ INTERNETINĖS SVETAINĖS [HTTPS://PRANESK.DRAUGISKASINTERNETAS.LT](https://pranesk.draugiskasinternetas.lt) ŽINOMUMAS

63 proc. respondentų yra girdėję apie „karštąją liniją“ internetinėje svetainėje <https://pranesk.draugiskasinternetas.lt>, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete: 55 proc. apie šią liniją girdėjo, 8 proc. yra pranešę apie tokį turinį. 37 proc. apklaustųjų šios linijos nėra girdėję (Pav. 2.4.1).

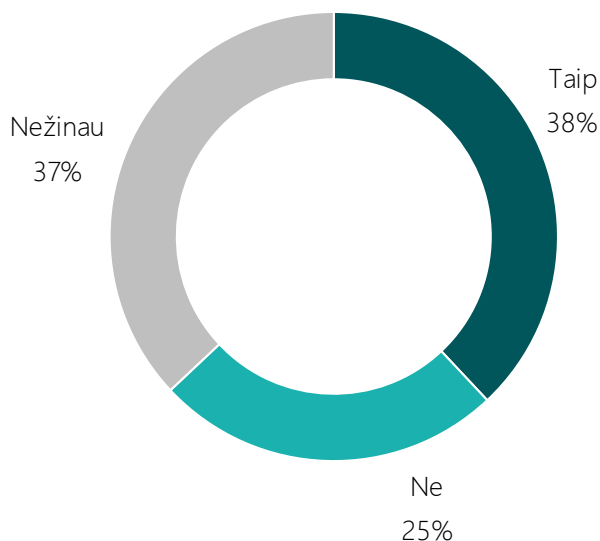
„Karštąją liniją“ dažniau teko girdėti (bet neteko ja naudotis) 17 m. jaunuoliams.

2.4.1 pav. „Karštosios linijos“ internetinės svetainės <https://pranesk.draugiskasinternetas.lt> žinomumas (proc.; N=807) *Ar esate ką nors girdėję apie „karštąją liniją“ internetinę svetainę <https://pranesk.draugiskasinternetas.lt>, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete?*

NUOSTATA ANONIMIŠKAI PRANEŠTI „KARŠTAJAI LINIJAI“, SUSIDŪRUS SU NETEISĖTU, ŽALINGU INTERNETO TURINIU

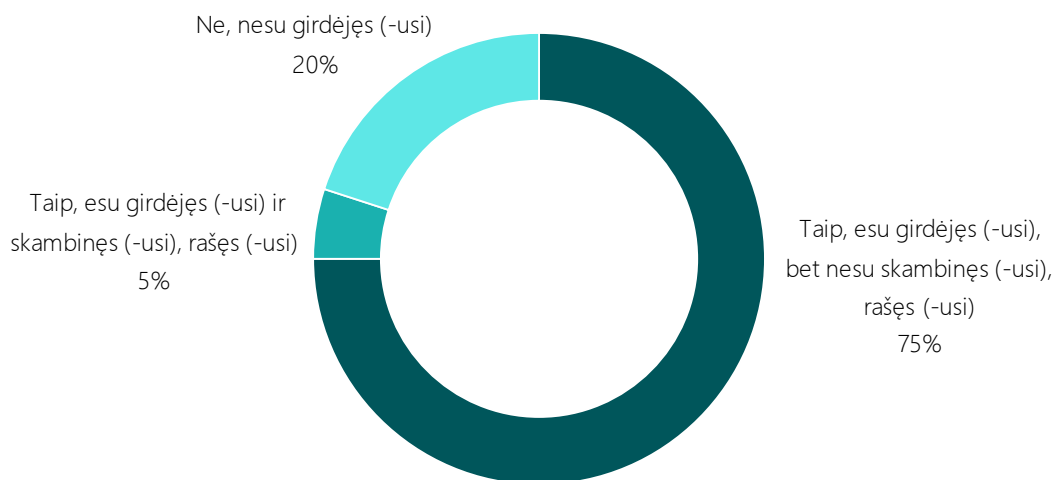
38 proc. apklaustųjų linkę pranešti „karštąja linija“ apie neteisėtą, žalingą interneto turinį, jeigu su juo susidurtų. Ketvirtadalis (25 proc.) apie tai nepraneštų. 37 proc. nuomonės šiuo klausimu neišreiškė (Pav. 2.4.2).

2.4.2 pav. Nuostata anonimiškai pranešti „karštąjai linijai“, susidūrus su neteisėtu, žalingu interneto turiniu (proc.; N=807) *Jei susidurtumėte su neteisėtu, žalingu interneto turiniu, ar anonimiškai praneštumėte apie tai „karštąja linija“?*

„VAIKŲ LINIJOS“ ŽINOMUMAS

Aštuoni iš dešimties (80 proc.) respondentų yra girdėję apie „Vaikų liniją“, kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete: 5 proc. yra skambinę, rašę į šią liniją, 75 proc. ją žino, tačiau nėra skambinę ar rašę į ją. 20 proc. nurodė nežinantis „Vaikų linijos“ (Pav. 2.4.3).

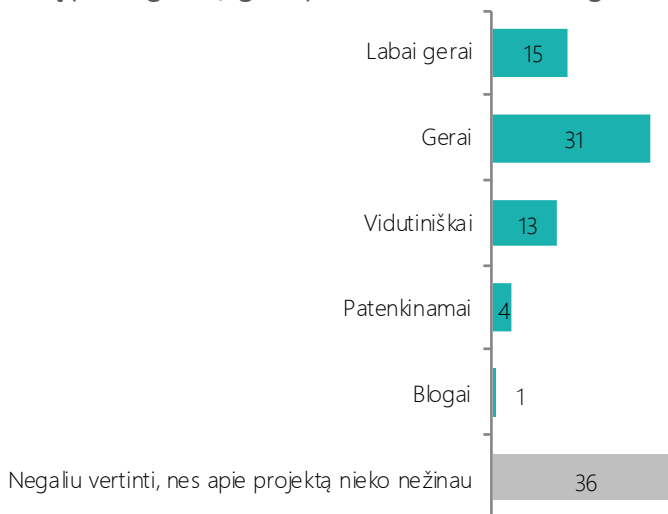

2.4.3 pav. „Vaikų linijos“ žinomumas (proc.; N=807) *Ar esate ką nors girdėję apie „Vaikų liniją“ (galima skambinti nemokamu telefonu 116 111 arba rašyti elektroninius laiškus), kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete?*

SAUGESNIO INTERNETO PROJEKTO SVETAINĖS WWW.DRAUGISKASINTERNETAS.LT VERTINIMAS

46 proc. tikslinės grupės dalyvių teigiamai vertina Saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt: 15 proc. labai gerai, 31 proc. gerai. 13 proc. išreiškė vidutinius vertinimus. 5 proc. ją vertina neigiamai: 4 proc. patenkinamai, 1 proc. blogai. 36 proc. nurodė nežinantys tokios svetainės (Pav. 2.4.4).

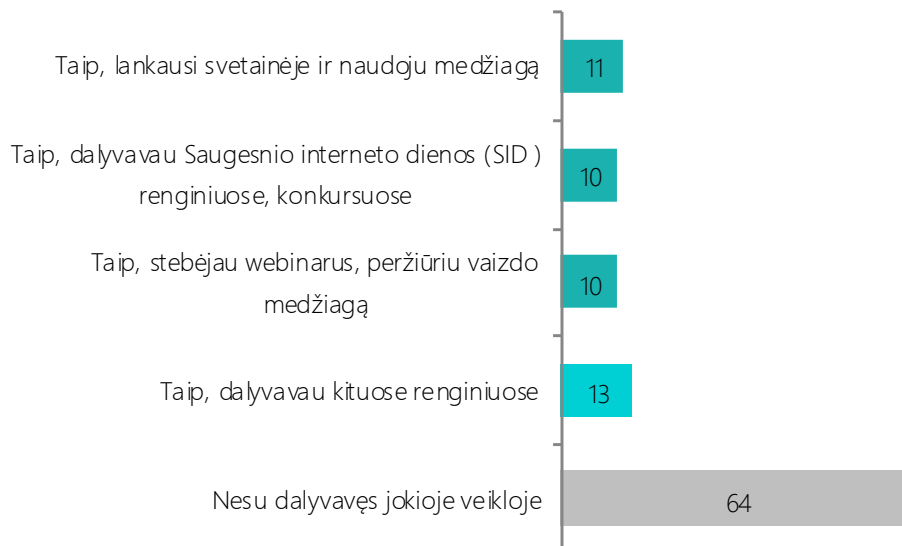
Teigiamą vertinimą (labai gerai / gerai) dažniau išreiškė merginos.

2.4.4 pav. Saugesnio interneto projekto svetainės www.draugiskasinternetas.lt vertinimas (proc.; N=807) *Kaip vertinate Saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt?*

DALYVAVIMAS SAUGESNIO INTERNETO PROJEKTO VEIKLOJE

36 proc. tikslinės grupės dalyvių teigė dalyvavę Saugesnio interneto projekto veikloje. 11 proc. lankėsi svetainėje ir naudojo medžiagą. 10 proc. apklaustųjų dalyvavo Saugesnio interneto dienos renginiuose, konkursuose. 10 proc. respondentų stebėjo webinarus, peržiūrėjo vaizdo medžiagą. 13 proc. dalyvavo kituose renginiuose. Beveik du trečdaliai (64 proc.) teigė Saugesnio interneto projekto veikloje nedalyvavę (Pav. 2.4.5).

**Galimi keli atsakymai; suma viršija 100%.*

2.4.5 pav. Dalyvavimas Saugesnio interneto projekto veikloje (proc.; N=513, skaičiuojama nuo tų, kurie girdėjo apie Saugesnio interneto projektą) *Ar teko dalyvauti Saugesnio interneto projekto veikloje?*

III. APIBENDRINIMAS

GRĖSMĖS IR PATIRIAMA ŽALA INTERNETE

Septyni iš dešimties (70 proc.) apklaustųjų internete kiekvieną dieną vidutiniškai praleidžia 1-5 valandas: 21 proc. praleidžia 1-2 valandas, 49 proc. praleidžia 2-5 valandas. Kiek daugiau nei ketvirtadalis (27 proc.) internete vidutiniškai praleidžia daugiau nei 5 valandas per dieną. 3 proc. – iki valandos.

Dažniausias tinklų ir informacijos saugumo pažeidimas, su kuriuo susiduria draugai ar pažįstami – kompiuterių virusai (76 proc.). Taip pat daugelis nurodė, kad jų draugai ar pažįstami susiduria su nepageidaujamais elektroniniais laiškais (58 proc.). Rečiau susiduriama su neteisėto ir žalingo turinio informacija internete (19 proc.), amžiaus ribojimo pažeidimais (13 proc.) bei informacijos ir paskyros duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose (11 proc.).

15 proc. respondentų nurodė patys (ar jų šeima) patyrę žalą, kai buvo sugadinta programinė įranga. 10 proc. patyrė emocinę (psichologinę) žalą. 4 proc. paminėjo asmeninių duomenų vagystę ar klastojimą. 3 proc. nurodė patyrę finansinių nuostolių. 72 proc. nurodė nepatyrę žalos dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų.

Dauguma (73 proc.) respondentų mano, kad internete slypi grėsmės, pavojai.

44 proc. apklaustųjų nurodė asmeniškai susidūrę su vienokiomis ar kitokiomis grėsmėmis internete. 29 proc. yra susidūrę su neteisėta ir žalinga informacija internete. Penktadalis (20 proc.) teigė susidūrę su priekabiavimu ir patyčiomis. 9 proc. – su seksualinio pobūdžio pokalbiais, siekiant išvilioti susitikti su nepažįstamaisiais. 8 proc. – su privatumo praradimu, atskleidus asmeninius duomenis.

SUAUGUSIŲJŲ DOMĖJIMASIS VAIKO VEIKLA INTERNETE

Aštuoni iš dešimties (80 proc.) apklaustųjų nurodė, kad suaugusieji (tėvai, mokytojai ir kt.) domisi jų veikla internete: 20 proc. domisi dažnai, 60 proc. – kartais.

Dažniausiai suaugusiųjų taikoma priemonė, siekiant padėti vaikams saugiau naudotis internetu – pokalbiai apie interneto poveikį, elgesį internete, neteisėtą ir žalingą turinį internete (51 proc.). 45 proc. apklausos dalyvių nurodė, kad suaugusieji kartais žvilgteli, ką jie veikia internete. Ketvirtadalio (26 proc.) teigimu, suaugusieji riboja jų naudojimąsi internetu. 23 proc. teigė, kad suaugusieji tikrina, kokiose svetainėse vaikai lankosi. 15 proc. nurodė taisykles, nustatytas saugiai naudotis internetu.

NUOMONĖ DĖL SAUGAUS NAUDOJIMOSI INTERNETU

Dauguma (85 proc.) tikslinės grupės dalyvių mano, kad kiekvienam būtina žinoti, kaip būti saugiam internete.

Absoliuti dauguma (94 proc.) apklaustųjų mano žinantys, kaip saugiai naudotis internetu: 38 proc. tvirtai žino („taip“), 56 proc. rinkosi nuosaikesnį teigiamą atsakymą („greičiau taip“). Apie saugų elgesį internete dažniausiai sužinoma iš mokytojų (58 proc.). Kiek daugiau nei pusė (53 proc.) respondentų teigė apie tai sužinantys iš draugų. Pusė (50 proc.) respondentų informaciją apie saugų elgesį internete gauna iš tėvų. 38 proc. randa tokią informaciją internete.

Beveik du trečdaliai (64 proc.) jaunuolių patyrę saugumo pažeidimų internete, pagalbos ar patarimo dažniausiai kreiptųsi į draugus. Kiek mažiau nei pusė (47 proc.) jaunimo kreiptųsi į tėvus. 28 proc. kreiptųsi į mokytojus. 15 proc. – į pagalbos liniją.

PASLAUGŲ ŽINOMUMAS IR ĮSITRAUKIMAS Į VEIKLAS

63 proc. respondentų yra girdėję apie „karštąją liniją“ internetinėje svetainėje <https://pranesk.draugiskasinternetas.lt>, kur galima anonimiškai pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį internete: 55 proc. apie šią liniją girdėjo, 8 proc. yra pranešę apie tokį turinį.

38 proc. apklaustųjų linkę pranešti „karštąja linija“ apie neteisėtą, žalingą interneto turinį, jeigu su juo susidurtų.

Aštuoni iš dešimties (80 proc.) respondentų yra girdėję apie „Vaikų liniją“, kur vaikai gali kreiptis pagalbos, susidūrę su elektroninėmis patyčiomis, priekabiavimu, žalingu turiniu ar kitomis grėsmėmis internete: 5 proc. yra skambinę, rašę į šią liniją, 75 proc. ją žino, tačiau nėra skambinę ar rašę į ją.

46 proc. tikslinės grupės dalyvių teigiamai vertina Saugesnio interneto projekto svetainę www.draugiskasinternetas.lt: 15 proc. labai gerai, 31 proc. gerai. 13 proc. išreiškė vidutinius vertinimus. 5 proc. ją vertina neigiamai: 4 proc. patenkinamai, 1 proc. blogai. 36 proc. nurodė nežinantys tokios svetainės.

36 proc. tikslinės grupės dalyvių teigė dalyvavę Saugesnio interneto projekto veikloje. 11 proc. lankėsi svetainėje ir naudojo medžiagą. 10 proc. apklaustųjų dalyvavo Saugesnio interneto dienos renginiuose, konkursuose. 10 proc. respondentų stebėjo webinarus, peržiūrėjo vaizdo medžiagą. 13 proc. dalyvavo kituose renginiuose.

IV. IŠVADOS

- Dažniausi tinklų ir informacijos saugumo pažeidimai, su kuriais jaunuoliai susiduria internete, yra kompiuterių virusai ir nepageidaujami elektroninio pašto laiškai. Su kitais pažeidimais – neteisėto ir žalingo turinio informacija, amžiaus ribojimo pažeidimais, informacijos ir paskyros duomenų klastojimu socialiniuose tinkluose, įsilaužimu į asmeninį kompiuterį bei duomenų išviliojimu susidurta reikšmingai rečiau. Žalą, dėl tinklų ir informacijos saugumo pažeidimų patyrė 3 iš 10 paauglių. Pastebėtina, dažniausiai susiduriama su programinės įrangos sugadinimu bei emoinės (psichologinės) žalos patyrimu. Asmeninių duomenų vagystės ir klastojimai bei finansinė žala pasitaiko ženkliai rečiau.
- Beveik trys ketvirtadaliai apklaustų jaunuolių pritaria, kad internete slypi grėsmės ir pavojai, o dar didesnė dalis jaunuolių mano, kad kiekvienas žmogus turėtų žinoti, kaip būti saugiam internete. Beveik kas antras jau yra susidūręs su vienokiomis ar kitokiomis grėsmėmis – dažniausiai su neteisėta ir žalinga informacija bei priekabiavimu ir patyčiomis.
- Didžioji dalis apklaustų jaunuolių nurodė, kad suaugusieji domisi jų veikla internete, tačiau domėjimasis dažnu atveju apsiriboja kalbėjimusi su vaiku apie interneto poveikį, elgesį internete, neteisėtą ir žalingą turinį internete, bei žvilgtelėjimu, ką vaikas veikia internete. Ketvirtadaliui jaunuolių yra ribojamas naudojimas internetu. Griežtesnių kontrolės priemonių, kaip lankomų svetainių tikrinimo, saugaus naudojimosi internetu taisyklių nustatymo ir kitų priemonių susilaukia mažiau nei kas ketvirtas jaunuolis. Vaikai, kurie susidūrė su grėsmėmis internete dažniau susilaukia suaugusiųjų dėmesio ar pagalbos priemonių saugiai naudotis internetu nei tie vaikai, kurie nesusidūrė su grėsmėmis.
- 9 iš 10 jaunuolių mano patys žinantys, kaip saugiai naudotis internetu, o pagrindinis tokių žinių šaltinis yra mokytojai, draugai bei tėvai. Vis dėlto, susidūrę su saugumo pažeidimais jaunuoliai pirma ieškotų pagalbos ar patarimo iš draugų ir tik po to iš suaugusiųjų (tėvų, mokytojų, pagalbos linijos ar bibliotekininko). 8 iš 10 jaunuolių žino „Vaikų liniją“ ir beveik du trečdaliai apklaustųjų yra girdėję apie „karštąją liniją“, tačiau pranešti apie neteisėtą ir žalingą turinį teko mažiau nei kas dešimtam tikslinės grupės atstovui.